

Česká próza

Jana Šrámková
Zázemí

Babičko,
pojd', utečeme spolu.

fra

Česká próza

Jana Šrámková
Zázemí

fra

Jana Šrámková (1982 ve Vysokém Mýtě) vystudovala Evangelikální teologický seminář a Literární akademii Josefa Škvoreckého, kde v současnosti vyučuje tvůrčí psaní. Po debutu *Hruškadóttir* (2008), oceněném Cenou Jiřího Ortena, vydala knihu pro děti *Putování žabáka Filemona* (2010). Příležitostně recenzuje beletrii pro A2 a Respekt. Žije v Praze.

Jana Šrámková
Zázemí

Jana Šrámková
Zázemí

fra

Česká próza
Jana Šrámková
Zázemí

Redaktor Petr Borkovec
Fotografie na obálce
Johana Pošová, *Nanečisto*, 2009
Jako eknihu vydalo roku 2014 Fra,
Šafaříkova 15, 12000 Praha 2,
fra@fra.cz, www.fra.cz
Elektronické vydání první

© Éditions Fra, 2013, 2014
Text © Jana Šrámková, 2013, 2014
Cover photo © Johana Pošová, 2009
Author photo © Radek Brousil, 2013
ISBN 978-80-87429-42-6
ISBN 978-80-87429-91-4 (Pdf)
ISBN 978-80-87429-92-1 (ePub)
ISBN 978-80-87429-93-8 (Mobi)

Obsah

Podnebí

Flétnista	13
Dům	16
Krmítko	18
Tokarczuk	23
Milk chocolate	26
Žlutý	31
Mukačevo	36
Sen	38
Středa	39
Vlak	41
Berlínský sešit	44
Kružítko	47
Příběh	49

Předpeklí

Apačka	61
Punčochy	67
Errata	71
Vánoční strom	72
Čerych	78
Guláš	85
Skalice	87
Dorty	91
Náměstí	94
Pendlovky	96

Zázemí

Bonbón	101
Proutíčko	107
Pruty	111
Podoba	112
IPL	117
Spiderman	119
Road trip	122
Holy Mass	126
Errata II	135
Nemovitost	136

Babičce

a podnebí se vypráví tak

Flétnista

Píšu Tvůj příběh, babičko. Tak, jak jsi mi ho vyprávěla. I jinak. Píšu a moc mi na tom záleží, což samozřejmě celou věc komplikuje. Včera večer jsem dala Františkovi přečíst prvních deset stránek. Tedy prvních, které jsem napsala, ne začátek příběhu. Copak já vím, jak to začne. Začátky mi nejdou. A jak to bude celé vypadat a jestli to vůbec nějak dopadne. Mizíš mi pod rukama. Ta mohutná postava, kterou jsem nikdy nemohla obejmout najednou, ve které jsem se ztrácela, v její rozsochatosti a složitosti. Rozpouští se mi před očima, bezbarvými čůrky odtéká mezi prsty. Jediné, co mě neopouští, jsou věci. Tvary a vůně. Barva smíchu. Odlesk světla na Tvoji ruce. Sice hebké, ale ne hladké. Kůže, kterou tvoří stovky drobných lesklých plošek, jako bys byla rozlámaná. Úhel mezi linií nohou a trupem, když jsi myla nádobí, opřená předloktími o dřez. Nikoho jsi to nenechala dělat, aby se nádobí neotlouklo. Tisíckrát opakované situace. Těkání kolem plotny, kolébavé, ale svižné. Propnutý horní ret a prověšené koutky, když jsi srkala horkou omáčku z vařečky. Flétnista, než nasadí první tón. O všechno ses opírala. I volným prostorem jsi chodila zvláště tělem napřed. Jako by ses brodila sněhem. Drncení těžkého kovového robotu při mletí máku.

Odtud nemůžeš vyprchat, tady jsi uvězněná. A v příbězích. Ve svém vyprávění. Bláhově jsem mu říkala materiál a chtěla s ním pracovat. Jako by to byla surová ruda, kterou jsem z Tebe vytěžila, a teď ji přetavím v něco dokonalého. Pročistím, opracuju, vykovám. Nejde mi to, babičko. Jak by mohlo. Tak, jak jsi to vyprávěla, tak to platí. Nemůžu do toho ani sáhnout. Není to beztvářá surovina, tak jako to není bronzový odlitek, majestátní pomník babičky Noemi. Jsi to Ty, v pohybu, v nádechu a výdechu.

Takže jsem těch prvních pár stran dala Františkovi přečíst. Je to špatné, řekl. Přece víme, že zrovna tohle psát neumíš a umět nebudeš, tak proč. Snažila jsem se to s ním konstruktivně probrat. Urputně se držela, odtažitě probírala možné příčiny, konkrétní problémy, varianty změn, celkovou koncepci, psala si poznámky do moleskina. Vydržela jsem to hrát skoro dvě hodiny, než jsem se rozbřečela. Značně se mu ulevilo. Když předstírám konstruktivnost, jsem nesnesitelná.

Kdybych byla Ty, zavřela bych se v noci do koupelny a ráno by bylo hotovo. Domácnost v normálním stavu, nikdo ze spáčů by nic nepoznal. Jako když jsi šila peřiny. Jen zatoulané pířko na zástěře zavěšené nad vanou. Jako když jsi přešívala závěsy. Nebo malovala, tapetovala, cokoli. Odtahala sama všechnen nábytek, srolovala koberce. Hlavně aby nebyl dědeček doma, on takové věci nemá rád, nepořádek v domě. Všechno bylo hotovo hned. Žádné plánování.

Něco by se hodilo, tak se to udělá. Něco k tomu chybí, tak se to nahradí. Nevíme, jak se to dělá, vyzkoušíme. Improvizace. Jsi mistrem improvizace. Jazzová hospodyně. Všechny ty prazvláštně uchycené systémy závěsů, plent, přehozů a záclonek. Všechno vypořstrované a očalouněné. Nabarvené, přistehované, přiřtuklé napínáčky. Domácnost jako labyrint. Jako nad ránem ztichlá džungle s nehybnými kaskádami těžkých lián, houpatým terénem, girlandami monstrózních květů a četnými pastmi pro neznalé. A Ty uprostřed jako šaman. Rafinovaný koordinátor svého spleťtího světa.

Dům

Vdala jsem se dřív, než jsem zjistila, že chci nosit Tvoje jméno nadosmrti. Jako s tím domem v Mýtě, milovaným od vlhkých studených chodeb, přes krb, ve kterém jsi zakázala topit, po obří muškáty hřeznouce z oken. S domem, kterého jsem si všimla, až když ho prodali. Zahradka, o které se mi začalo zdát, až když si na ní hrajou cizí děti. Obdélníky slunce z oken, přelomené v ohbí stěn, jejichž tvar si vybavuju až teď, když se do nich nemůžu schovat. K nim patří papírové žaluzie, nažloutlé a skládané. Jako lampiony. A nad tím vším půda, jejíž zaprášená tajemství ukrytá pod přehozy prožranými od molů hledám až teď, když se na ni nepodívám. Za to těžké oválné zrcadlo na dveřích. Jako by se vcházelo právě jím. Za otočení malým ledovým klíčem, který bolel do prstů. Tak často jsem to zkoušela. Odemykat. Tam zpátky, tam zpátky. Otlak na kloubu dětského ukazováku pátil víc a víc. Ale nikdy jsem sama nevešla. A i s Tebou jen na otočku. *Utíkej do tepla, tady bys nastydla!*

Vždycky to šlo odložit na zítřek, zalézt do hlubokého ušáku a jen si to představovat. Krajkové svatební šaty, krabice provlhlých knih, houbařské košíky, tátovy sešity s domácími úkoly. Paruka jako zvíře pošlé v balicím papíru. Starý

kempový vaříč. Kufř s klobouky, které si nelze představit na žádné hlavě. Hlavě z *naší* rodiny tedy ne. Dětská kolíbka. Proč mi to už nestačí, proč mi najednou nestačí o tom snít.

Krmítko

Včera večer Cesty na Sibiř. Poslední dobou bývá na čteních v Café Fra nezvykle hodně lidí. Seděla jsem na schodech, těžký vzduch recyklovaný bezpočtem plic, u hlavy dřevěný věšák s padesáti bundami. Už se neměl kam převrátit. První slova, která Martin Ryšavý toho večera vyslovil, byla v napěchovaném prostoru sotva slyšet. Plachý autor. Díval se do hladkého laku stolku, do sklenice vody, do otevřené knihy. Svě knihy. Když zvedl oči, těkaly. Snad pro ten objem dvou mohutných svazků románu jsem si ho představovala jinak. Pak začal číst.

Hlas po prvních větách zesílil, už během druhé třetí stránky text autora úplně pohltit, dokonce začal trochu hrát. U vtipných replik mu cukaly koutky. Četl padesát minut bez přestávky, ani se nenapil. Pak dlouhá diskuse, ne moc literární, spíš o sobech, grantech, Vietnamu a šamanech. Nervózní při debatě nebyl, ale jakmile zavřel knihu, vrátil se zpátky do gest a dokonce tichého člověka.

Ukázka z knihy byla dějová, spousta dialogů. Pořád nějaká akce. Přesně co mě v literatuře nijak zvlášť neoslovuje. Dlouho jsem odolávala, myslím, že podstatně déle než většina přítomných, ale po chvíli text vtáhl i mě. Musela bych ho přečíst víc, abych dovedla pojmenovat, čím

to je, ale zmocňoval se mě dětsky radostný pocit. Něco starosvětského. Jednoduchého, poctivého, nezáludného. Bez figlů.

Karolína v úvodu čtení zmínila Tajuplný ostrov, autor jí za Verna poděkoval. V textu se pak mihl Stevenson. V duchu jsem si přiřadila ještě Conrada. A v pasáži o panáčkujícím hranostaji z nějakého neznámého důvodu taky babičku Noemi. Bez bližší souvislosti jsem si u toho obrazu vybavila mýtské ptačí krmítko za kuchyňským oknem. Původně jeho funkci plnila prostorná budka přimontovaná na stěnu koupelnového přístavku. Pro bezpečnost neměla žádné bočnice, jen sloupky. Ptačí altán. Ale krmení se do něj muselo nosit ze zahrady, což začalo být pro babičku časem obtížné. Daleká cesta. A tak budka osiřela, jen z ní dál visel krápník loje, který mě vždycky děsil, přestože ho občas navštěvovali strakapoudi. Nažloutlá beztvará hmota, ze které v horuku odkapávaly těžké kapky.

Krmit se začalo rovnou kuchyňským oknem. Na parapet se připevnila deska, aby byla plocha větší, a začaly hody. Základ stravy tvořila slunečnicová semena. Původně se sypala jen v zimní rána, ale časem babička rozvalila okno v každé sezoně několikrát denně a pokaždé na krmítko vyvrhla další vrstvu semen. *Když oni na to čekají.* Bylo mi záhadou, kde se pytle semínek berou, nikdy nebyly v nákupním seznamu, nikdy nedocházely. Až jsem jednou objevila úctyhodnou zásobu pod dlouhou kuchyňskou lavicí, za červeným kanýrem, který halil dřevěné nohy od

sedáku až k zemi. Igelitové pytle nadité špičatými nevytloupanými semeny. Kdes k nim přišla? To víš, to mi vozí Bečička.

Bečička není zdobnělina, Bečička je vedoucí a posléze majitel ovoce-zeleniny v ulici vybíhající od náměstí k Litomyšlské bráně. Časem si otevřel i smíšené zboží v ulici z protilehlého kouta náměstí u brány Choceňské. Babička ho prý hlídávala, když byl malej kluk. Kdykoliv jsme spolu vešly do zeleniny, vzhlédl od staré kovové váhy a se zvoláním *rukulíbám* jí pokynul přes přepravku pomerančů. *Nazdar mede*, odpovídala mu, zatímco obíhal pult s bednami cibule, česneku, paprik a burských ořechů v roztrpených skořápkách. Ujímal se nás vždycky přednostně. Zavěsila se do něj, odvedl si ji trochu stranou a důvěrně k ní naklonil hlavu, aby mohla předat choulostivou informaci o podrobnostech nákupu. Kvapem pak plnil papírové sáčky, házel je na váhu a okamžitě zas strhával a popisoval cenou, i když se ručička na stupnici ještě ani zdaleka neustálila. Obdivovala jsem ho, jak to asi pozná.

Když umřel dědeček a babička už sama do města nedošla, vyřizovala své potravinové objednávky telefonem a Bečička jí nákup přivázel malou dodávkou až k bílému drátěnému plotu. Vozil taky modré basy plné minerálek ve skleněných lahvích. Dokud se neodstěhovala z domu, nikdy nepřešla na plastové. Od malička mě těšilo nosit chladné minerálky z chodby a ohýbat se syčením kov víček malým otvírákem ve tvaru lahvičky. Nalévat jí jednu sklenici za druhou,

čím byla starší, tím větší měla spotřebu, a pak rychle láhev zavíčkovat plastovým kloboučkem. Automaticky jsem je zavírala hned, ale vždycky mi ještě stihla říct, ať to honem udělám, aby nevyprchaly bublinky.

Takže Bečička zařizoval i slunečnicová semena. Babička je distribuovala a ptáci zobali. Prázdné slupky stačilo sesunout dlouhým pohybem předloktí pod okno do tmavého vlhkého koutu dvora. Do vyvážky jejich nahnílených schránek se jednou za čas pustil nějaký agilní dobrovolník. Slupek bývalo po kotníky, spíš po kolena. Lopata ukrajovala vrstvy slehlé dešti a u země skřípala o hrbolaté dlaždice. Vždycky se odvezlo několik koleček. Jak málo připomínal pohled na tu tlející hromadu křehká, nic nevážící těla zvonků a sýkorek, kteří tu denně hodovali. A už vůbec to celé nesouvisí s hranostajem panáčkujícím na mohyle sibiřského šamana. Ale co na tom. Snad je to tím, že mi ten večer ve Fra, vmáčknuté na schodech, bylo dobře jako na lavici v rohu babiččiny kuchyně. A když se na baru převrhla sklenička a zazvonila o podlahu, vyděsila mě jako nečekaný výpad hřbetu babiččiny ruky proti oknu. Spolu s výkřikem *Jedete, syčáci!* vrazila do skla, za kterým se vzneslo hejno vyplašených zvonků. *Ládujou se a ládujou, dobytci, ani tam ty sýkorečky nepustěj. Vidiš, jak si sýkorka jenom d'obne a odletí s tím pryč?* A co teprve, když se objevila sojka. Nebo dokonce hrdlička. Darmo argumentovat, že hlad mají všichni. Pohled na věc byl jasný a už pár desítek let se neměnil. Zvonci, cikáni

a Rusové byli odjakživa v nemilosti. Sýkorky, Židi a Angličani se protežovali. Britská královská rodina se uctívala (kromě Charlese, pochopitelně).

Po čtení nechávám věci ve Fra a jen tak v mimině přebíhám k Holanům pozdravit společnost převážně bývalých studentů naší školy, kteří tu zapíjejí čísi úspěchy. Vyháním sýkorky z hlavy. Moje učitelka angličtiny, po níž podědím panáka slivovice a která je jen o pár let starší než já, se mě snaží přesvědčit, že zatímco ona je s Jáchymem Topolem jedna generace, my ostatní jsme už naprosto jinde. Když pije, je roztomilá. Jednou o ní něco napíšu. Po státnicích.

Tokarczuk

Čtu Běguny Olgy Tokarczukové. Nemám na to čas, ale zase jsem neprozřetelně slíbila recenzi. Vyčerpává mě to. Nemyslím ten úkol, pevně daný počet úhozů, termín s vykřičníkem v diáři. Ale ta kniha. Vlastně proti ní mám dost věcí. Stejná jako předešlé, tokarczukovská kompozice, postupy, vypravěčka. Přesto to zoufale dobře funguje. Pohlcuje mě to. Drobné útržky textu, na kterých není při čtení vlastně až tak moc zajímavého, ulpívají v mysli a vynořují se v nečekaných situacích. Celé dny převaluju v puse jejich chuť. V knize je taky několik krátkých rodinných epizod, epizod s dítětem. Zlomky příběhů bez úvodu a závěru, ohraničených v toku textu jen mezerami před a po. Někdo se někomu ztratí, bloudí neznámo kde. Někdo je těžce nemocný, je úmorné o něj pečovat. Ničí mě to. Každé dvě stránky odkládám knihu a běžím se podívat na Šimona, jak spí. Proč mě, Tokarczuková, ohrožuješ? To vlezlé psaní, co se tváří jen tak mimoděk, a přitom ve mně zaštěrchá vším hájeným, jako když z letištního vozíku vypadne v zatáčce krabice s pečlivým označením *fragile*. Poslouchám pak ve tmě klidný Šimonův dech, tenká silueta hebkých vypouklých tváří, a závidím plyšovému králíkovi s ožužlanýma ušima, kterého drží ze spaní.

Klidná se vracím k četbě. Vydrží mi to odstavec.

Ne, neužívám si to. Tenhle zoufale sentimentální přístup k literatuře si znova a znova zakazuju, trpělivě rozmlouvám, zkouším se nepoddat. Nesnáším v sobě toho naivku, který poprvé bere do ruky přesvědčivý text a tvaruje se vahou každého písmene. Je to zdlouhavé a vysilující, bývá mi z toho fyzicky zle. To se pak snížím k potupnému sebechlácholení. Je to přece všechno jen jako. Jenže co není. Ať mi ukážou svět, který není fikční. Můj? Jejich? Šimonův, babiččin, Tokarczukové? A tak radši domýšlím, hledám v textu skuliny pro milosrdná řešení. Děti jistě nestrádají! Jako když se uprostřed noci usilovně snažím přesnit špatný sen. Copak takhle se dá načítat pro odborné účely? Vztekám se. Paralyzovaná těžkopádnou obludou nesmyslné empatie, hormonální recepční poruchou. A dá se vůbec načítat pro odborné účely?

Jiný by z podobného příběhu vystavěl román, rozohnila jsem se, když jsem si na knihu stěžovala Františkovi. Aspoň slušnou obsáhlou povídku. Ona ho nechá jako fragment, polotovar, trousí za sebou zápletky jak odpadky v lese. Naseká jich do jedné knihy deset dvacet, šup. A já z toho můžu puknout. Máchnu rukou, slečna od vedlejšího stolku se po mně překvapeně podívá. Asi mluvím nahlas. Sedíme v Obratníku, co se už nejmenuje Obratník. Těkám očima po detailech kavárny. Všechno při starém. Knihovna, potištěné lampičky, nádoba s nachos, dokonce i lízátko à 5 Kč na baru. Nemá to

smysl. Jak se může něco přejmenovat a vůbec nezměnit? A neuhlazuje konce. Příběhy celou dobu někam směřují, ale poslední věta jako by najednou z neznámého důvodu chyběla. To není standardní otevřený konec. Spíš šotek. Jako když domyješ horu nádobí a pak hadříkem neotřeš linku kolem dřezu. Všechno zůstane počvachtané a kvůli tomu jedinému opomenutému pohybu přetrvá dojem rozbordelené kuchyně.

Jestli píšu, Františku? Projekt babička? Vždyť už neumím ani číst. Co jsem matka, louskám všechno jak harlekýna. Neumím se distancovat. Kde je, Umberto, konec tvému poučenému čtenáři. Může být mateřství konečnou diskvalifikací pro literárně-interpretaci práci? Vykřičník v diáři, předepsaný počet úhozů. Nemůžu to ani učíst, jak budu psát recenzi. Asi řeknu, že je to podle všeho spíš dobrý, když se u toho nebojím o text, ale o sebe. Argument hebké tváře, králičí uši, hadřík na nádobí.

Milk chocolate

Kolem vysokých sloupů uprostřed Alberta právě rovnají zástupy mikulášů. Začátek října, a alobalová nadílka je tu. Otráveně objíždím plata figurek kočárem, vždycky o kus širším, než by se hodilo. A právě když rezignovaně couvám po zadních, abych to zkusila jinudy, laskavě se na mě usmějí desítky exemplářů jednoho ze tří dostupných typů anděla.

Mezi chlupatými křídly, v záplavě mocných kadeří, září jeho masitý obličej mateřským úsměvem, pozemsky vybarvenými tvářemi a chápatými očima. Anděl, kterému kolem kotníků místo tradičního *Gloria in excelsis Deo* poletuje nápis *Milk chocolate* a kterému na zádech přidržuje košíku cudně zahalenou nálepka s čárkovým kódem. Snad je to neuctivé, ale nelze to popřít, má obličej babičky Noemi.

Zády k prodavačce vyloupnu jednu babičku z plata a přihodím ji k pórku a zakysané smetaně do košíku. Je to dětinské, kárám se, když anděl válí sudy na pásu u pokladny. Šimon je na to malý, já kakao nemůžu. Snad muž anděla zpracuje.

Doma babičku stavím na polici vedle čtyř připravených svíček, pod baldachýn listů vánoční hvězdy. Plán vyšel, za dva dny najdu jen rozdrolené andělské torzo. A hned ten den, cestou

z procházky, při dalším rychlém průjezdu Albertem se mimoděk zase objeví na účtence položka *coko figur ande 12.90*. Ani druhá babička nevydrží. A její modré oči, velké jak od Heleny Zmatlíkové, mi najednou chybí víc než vánoční hvězda, která se mnou v suchém panelákovém vzduchu taky dlouho nepobyla.

A tak se vyvine taková malá rodinná tradice, předadventní folklor. Muž mi pojíždá babičky a já je dokupuju. Spotřeba andělů odpovídá potřebě cukru za nehostinného počasí. A potom přijde Mikuláš. Světec způsobí, že pečlivě aranžovaná plata lesklých figurek devalvují v supermarketu na nechtěné ležáky. Krčí se ve spodních patrech regálů s cedulkou *sleva 3.50*. Andělé najednou nejsou v kurzu. Zbavená dřívějšího studu vydlobu posledních šest figurek jako hříbky z měkkého podhoubí a narovná je do košíku.

Na polici vedle svíček, už bez baldachýnu, stojí andělský sbor. Mléčným hlasem zpívá o narození Páně. Jenže doba je zlá, řady nebeského zástupu den po dni řídnou. Když zmizí poslední, už mě to nedojímá. Začínají svátky, za pár dní se našim vmáčkne do auta a vyrazíme na východ. Uvidím babičku. Zas menší, řidší a cestou domů se budu chmurně nořit do výčitek. Že je všechno jinak a je to víceméně moje chyba. Že jsem vyrostla příliš, než aby babičce mohly zůstat původní rozměry. A že se navíc uprostřed téhle pitomé dospělosti pořád chovám jak malá, protože co babičku odstěhovali z jejího domu, docela jsme se sobě ztratily. Nepozná-

vám ji. Odloupli jí polovinu těla. Je to ještě ona? Jako bych neuměla pochopit, co vidí všichni kolem, totiž že to v domě nemohla sama dál zvládnout. Nakonec ani zaplatit. A tak ji přestěhovali. Jako mě. Jako mě všichni stěhují co pár let sem a tam.

Jenže u mě je to jedno, když zvednou mě, do výšky ve dvou prstech jako pěšáka, nemám nic, co by mě poutalo k místu. Nic nepraskne, nezaболí, žádná krev, žádné kořeny. Lze mě postavit kamkoliv, jsem náramně flexibilní, jen se trochu kácím na bok a nesmí na mě foukat. Doteď jsem se po světě třepotala jako drak na jediném tenkém špagátku. Vedl vikýřem do Tvého domu, babičko. Jiráskova dvě stě dvanáct lomeno římskou čtyřkou. Než jsem šla na nákup, musela jsem to opakovat, abych Tě ubezpečila, že znám adresu. Kdybych se ztratila. Jako by se šlo ztratit. V jediném místě na světě, kde se toho nebojím. Kde se mi to nestává. Znáš ji, babičko, pořád ji znám. Pět set šedesát šest nula jedna. Jenže už vůbec nic neznamená. Poletuju dál a nemám nic než vlastní ocas s fanglema z barevnejch papírů.

U mě je to dávno jedno, ale babička byla svůj dům a zahrada se zvýšenými záhony a kulatým vyzděným ohništěm, pukajícím v žáru silnými trhlinami. S předzahrádkou růží, nejhezčích v ulici, o to šlo, a s dvorkem dlážděným hnědooranžovými cihlami. Do některých bylo obitisknuté číslo. Čas od času jsem sázecím kolíkem vyrýpávala pampelišky, co se mezi ně chytaly a babičce tam kdoví proč vadily. Každá

kůlna plná starých sedáků na židle, nepojízdných kol, zrezlých rámových pil, to všechno jsi byla Ty. Tvoje velké tělo přirozeně zahrnovalo rybízové keře, sedátka vypletená ve větvích lísky i parapet garážového okna s kyblíkem na kolíčky, dvěma květiníky, klubem prádelní šňůry, pracovní rukavicí a bustou Komenského. Co jsi bez toho všeho. Kde je Tvá všemohoucnost. Babičko, jak je těžké přejít Tvůj práh a najít Tě, lamentující, ve stísněném jedna plus jedna. Jak je snadné milovat Tě čokoládovou.

Štědrý den a Boží hod. Trochu ospalý klid. Radost a smutek v nadobyčejné koncentraci. Čtu Babičku, tu opravdovou, Němcové. Vlastní text o babičce jsem už vzdala. Motám se v kruhu. Můj Bůh nemá rád idyly, nemůžu se s ním dohodnout. Pláču na balkoně a stěhuju sny z Vysokého Mýta do Údolíčka. Babiččino údolí. V okolních oknech napočítám dvacet sedm světelných řetězů, pět elektrických svícňů, devět planoucích hvězd. Na obloze nic. Mrzne. Už druhé Vánoce v tomhle bytě. Kudy bylo loni vidět průduchem v šedi pás vzdálené zeleně, na jaře žluť řepky, stojí teď office centrum Jupiter. Za dva dny pojedeme. Bílou krajinou až do Tvých rovin. Celé se to zkazí až úplně na poslední chvíli, když za Tyršovou plovárnou, Skleňákem a autobusovým nádražím mineme správnou odbočku k Tvému domu. Přejedeme až za plavečák, pak teprve přes koleje a zaparkujeme až na kraji města u Peklovců. Vstoupíme do dlouhého čtyřposchoďového baráku, ve kterém před kompletní rekonstrukcí z počátku deva-

desátých let bydleli Rusáci, tomu místu se všichni obloukem vyhýbali a Ty nejvíc, projdeme vrátnicí, přes dlouhou jídelnu, ve které se koušu do rtu, abych neztratila vědomí, a pak dvě patra nahoru a trochu do boku. Stejně se na Tebe těším. Dumám, jestli Ti říct o těch čokoládových figurkách, ale asi bys to nepochopila. Že je to příběh o tom, jak na Tebe myslím. Krom cest obvyklých i mnoha obskurními pěšinami. Přestože nevolám tak často, jak by sis představovala. Aspoň jsem nechala udělat Šimonovy fotky, dávám je do obálky a nadepisuju Tvým jménem.

Pak ranní telefonát, ještě jsem v posteli. Babička Noemi umřela.

První minuty překvapivě jasná mysl. Smutek se rozvíjí pomalu, nespíchá, soustředí se na kořeny. Zapouští hluboko. Po pár minutách, silný, pevně rostlý, žene do květů. Pukne to, když si vzpomenu na ty anděly s čarovými kódy, že je už neseženu, že nezbyl ani jeden. Už nevstanu. A pak roztahuju závěsy, měním plínu, dávám převařit vodu na sunar. Káva a vánočka. A zatímco mrznu s kočárem na procházce a cestou domů nakupuju v Albertu, mrkev, celer, pastinák, jogurty, pohanka, vepřová kýta s kostí, babička prozpěvuje v nebi uprostřed andělského zástupu. Masitý obličej, zlaté kadeře. Vím přesně, jak to vypadá.

Žlutý

Nechod' s tím na žlutý! zněl jeden z mála zákazů, který se u babičky nesměl porušovat. Na žlutý se nesmělo prakticky s ničím, pokud člověk nebyl návštěva. Být návštěva totiž znamenalo vstoupit do jiného modu existence. Dosáhnout zproštění daností lidského údělu v plném rozsahu. Žlutý byl souhrnný název pro dva protilehlé gauče a dvě křesílka, všechno počalouněné zářivou tmavě žlutou látkou. Režnou, ve vedrech kousavou, s vetkanými silnými vlákny. Vytvářely v látce provazce objemných žmolků, které musel člověk ve svátečních chvílích na žlutým mechanicky hladit a odušávat, což bylo zakázáno především.

V zásadním protikladu k obavám o osud gaučů stojí fakt, že se na jednom z nich spávalo. Uléhal na něj nejen dědeček po obědě – na zádech, s předloktím přes oči a nohama v pantoflích přečnávajícíma do prostoru –, ale někdy i já. V době, kdy jsem u babičky pobývala odrostlá dětské postýlce s bočnicemi vyplétanými provázky, ale ještě příliš malá na nocování sama nahoře v patře. A pak taky nějakou dobu po nočním incidentu s myší.

Spaní na žlutým v obýváku ovšem provázela dvě úskalí. Prvním byly pendlovky, které zvučně odbíjely každou celou a půl. Jejich zvuku jsem

rychle přivykla a jistě by mě nebudil, ostatně teď mi hodiny visí nad psacím stolem a jen zřídka si vůbec všimnu, když mi odbíjejí u hlavy, ovšem nikdy se nedal odfiltrovat babiččin zoufalý výkřik: *Stáňo, honem, u Janinky bije*, když mi je při ukládání zapomněla zastavit. Na rozdíl od hrůzy v babiččině hlase vcházel dědeček do pokoje pomalu, s rozmyslem a rovnými zády. Zasllechla jsem zaskřípání kroužků, na kterých visel těžký sametový závěs, co zakrýval dveře mezi ložnicí a obývacím. Ve futrech byly zavrtané šroubovitě háky na upevnění houpačky. Děla jsem, že mě nic z toho nezbudilo. A protože jsem spala, neřekl mi dědeček *co ty, voprňko*, jen s vrznutím otevřel štíhlé tělo hodin.

Druhou, daleko závažnější komplikaci přespávání na žlutém znamenala ta paní na obraze. Obrovský, těžký a temný obraz. Trochu do červená. Sedící ženská postava sestávající z volánů, nabírání, řasení a krajek. A uprostřed toho vyztuženého, škrobeného a naditého drobný přísný obličej. Jakoby vystřižený z jiného, menšího obrazu a nalepený do hororově prázdného čepce. Děsila jsem se, kdy na mě ta sůva spadne, a já se omráčená masivním rámem udusím pod tunami jejího zatuchlého hedvábí, mušelínu, atlasu, batistu, toho korzetu, turnýr, krinolín, všeho, co znám jen po jméně a co mimo knihy a plátna pravděpodobně neexistuje.

Po letech emigrace se majitelé obrazu hraběnky vrátili do vlasti. Pamatuju si je, protože mi v den jejich návštěvy koupila babička v Narpě

rosolovitou ještěrku v životní velikosti. Dostala jméno Šeptalka a všude jsem ji, k údivu těch divných lidí s přízvukem, tahala za sebou na improvizovaném vodítku. Přízvuk nepřívuk, sveřepá hraběnka od osmašedesátého vévodící pokoji zmizela s návštěvou pryč. Místo ní, za věrné služby, obdržela babička obraz další cizí ženské, v obdobné póze, taky s nepřítomným výrazem. Ale obraz byl menší, já větší, paní prostovlasá, zkrátka už se to dalo vydržet.

Zatímco o obrazu, který střežil můj spánek po délce žlutého, nepanují pochybnosti, ostatně je zachycený na spoustě rodinných fotografií, tedy alespoň jeho spodní část, protože se fotilo výhradně na žlutým, o malém obrázku, který mi ve spaní visel za hlavou na úzkém pruhu zdi vedle okna, jsem se v dobách pozdějších dost napřemýšlela. Dlouho se mi vybavovala jen úzkost, kterou vyvolával. Nic dalšího, zoufalství a beznaděj v rámu. Co se to na plátně mohlo dít, že tvary a barvy vyprchaly, ale přetrval svíravý soucit.

Po nocích dumání jsem došla ke stěžni. V pravé horní části obrazu, zhruba ve třetině, se tyčil vysoký stěžeň s kolmicí ráhna a rozepjatými stěhy. Loď. Proto ty ponuré barvy, nebezpečný náklon vertikály, proto zoufalství, loď v bouři.

Obrazu jsem přiřkla původ svého úzkostného respektu k vodě, a přestal mi vrtat hlavou. Až do chvíle, kdy jsem někde narazila na Repinovy Burlaky na Volze. Druhý den jsem si obraz vyhledala na Wikipedii a s úlevou ho prohlížela. Jako když v nervozitě z příliš dlouho odkláda-

ného shledání uvidíte starou známou tvář. Jak jsem mohla zapomenout? Prý bouře, tak banální. Síla obrazu spočívá právě v jeho tichu, jasném dni, v nehybnosti. Musela jsem se nechat zmást oslepujícím protisvětlem vysokých oken, která měl obraz téměř za zády, a zapamatovala si ho jako tmavý.

Lod' je ve skutečnosti klidná, majestátní. Budí dojem, že po hladině Volhy klouže samovolně, mimoděk. A před ní spřežení zubožených burlaků, kteří ji snad netáhnou řekou, ale pouští. Zapraženi do postrojů jako volí, tělo v náklonu, někde mezi lidskou a zvířecí polohou. Celý obraz shrnutý do výrazu prvního z nich, vyčítavý pohled upřený na mě. Kdyby se mu ve tváři zračilo aspoň odhodlání dostat nadlidskému úkolu, revolta svalů napínaných k infarktu, vypětí, po kterém musí přijít radost z pokořené výzvy. Ale ten bezvýrazný pohled nepředatelného jha, jaké nutně přesahovalo dětskou představitost. K slzám mě ten obraz dojal. Ne burlaci. Obraz malého děvčátka pod peřinou, pozorujícího vzhůru nohama, za hlavou, houf trpících rezignovaných mužů.

Když se všechny poklady babiččina domu, muzeum mých dětských vzpomínek, drobily bez rozmyslu na prvočinitele, odputoval obraz neznámo kam, neznámo s kým. Nedávno se vynořil, bez varování jsem mu vběhla do zorného pole v domě vlastních rodičů, kterým ho předal někdo z příbuzných, aby ho zkusili prodat. Poznala jsem ho na první pohled, ale radši jsem se přeci jen přeptala, zda je to opravdu ten, co vi-

sel v hlavách žlutýho. Dlouho jsem si ty své Burlaky prohlížela. Všechno přesně, jak jsem vzpomínala. Úzkost. Zoufalství a beznaděj v rámu. Hnutí soucitu. Jen místo houfu mužů a netečné hladiny Volhy zobrazuje zátiší s ovocem. Několik rozkutálených jablek a hrozen vína. A v pravé horní části, zhruba ve třetině, velký papírový pytlík. Jeho hrana, vertikála ve výhružném náklonu. Moje zátiší v bouři. Ovoce na Volze. Soucit na žlutym. Noci u babičky.

Mukačevo

Dědeček říkával, že je z Podkarpatské Rusi. Znělo to jako dálka, jako mlha a lesy a legenda, jako zrychlený dech. Bratranec četník, co honil Nikolu Šuhaje. Nikdy jsem se nevyptávala. Lepší snít. O kolik domáctěji zněla babiččina Olo-mouc, Kladno a Královské Vinohrady.

Dědeček se narodil v Mukačevu v prvorepublikovém Československu. Když se jeho rodiště proměnilo v Karpatskou Ukrajinu, přicestoval s rodiči do Čech. Mezitím co bydlel v Praze, stalo se mu rodnou zemí Maďarsko. Většinu života prožil v Mýtě s doklady udávajícími místo narození Sovětský svaz. Umřel jako rodák z Ukrajiny. Bez ohledu na nespolehlivé místo narození si ale pamatoval rodný dům, zahradu, tváře, buldoka Hektora, nejlepšího kamaráda Abrahama, co byl potom Antonín, od něj základy jidiš, melodie a vůně, které už pak nikdy nepotkal.

Snad to měl jen obráceně než většina ostatních. Zatímco rodné místo plulo mapou, dost určitě věděl, že umře v Mýtě. Doma Mejto, opakovala tamní susedka jako jedinou univerzální repliku, když sedávala po mrtvici před domem. Dobré ráno, paní susedko! Doma Mejto. Vypadá to dneska na krásnej den! Doma Mejto, doma Mejto.

Vidět svoje rodné město. Slyšet a cítit. Stačilo by sednout na vlak. Východní Čechy, neproblematická lokalita. Město, jehož jméno vpisují do všech formulářů, spolu s rokem 1982 stojí za jménem Jana Šrámková v každém medailonu jako nejpodstatnější informace, kterou mě lze vystihnout. Klíč k osobnosti, alfanumerická šifra osudu. Město, ve kterém nemám rodný dům, město, ve kterém jsem nikdy nežila, kam se už nikdy nepodívám. Večer co večer se mi po něm stýská. A ráno s probuzením trnu, kde to jsem.

Sen

Dnes v noci se mi zdála tři slova. Podnebí, předpeklí a zázemí. Žádné obrazy, jen slova.

Středa

Je středa. Tedy muž hlídá. Tedy mám volný den. Tedy mám pracovní den. Tedy jdu psát. Po babiččině smrti o to větší odhodlání sepsat Příběh. Zachytit. Chytit. Překazit mizení.

Pod kalhoty podvlíknu tlusté bavlněné punčocháče. Pod nejtlustší chlupatou mikinu moirové triko. Vyrážím do kočárkárny na druhé straně sídliště, tedy do manželovy kanceláře. Jako první bod programu, hned jak odemknu nevábnu vchodovou konstrukci, roztáčím kohout topení na maximum a vařím horký čaj. Kolem nedoléhajících kovových rámců prosklené stěny protahuje, dlouhá neprůhledná záclona líně povlává. Nadouvá se jako před otevřeným francouzským oknem vedoucím na terasu s pergolou porostlou růžemi. Když konečně natáhnu šňůru od notebooku přes půl místnosti, která se hodí opravdu spíš na večerku s gumovýma houskama a šunkovým nářezem do zelena, když vyhodím pytlík z obscénně rudého čaje, vyměním boty za další dvojce ponožky, vtáhnu nohy pod sebe do širokého křesla a otevřu správný soubor, začne někdo vrtat do zdi. Blízko. Předě mnou. Za mnou. Ve mně. Skřípat zuby. Zatnout nehty do dlaní. Zkousím aspoň vypít ten čaj, ale je moc horký, neumím pít horké čaje. Vylévám ho do dřezu, svlékám ze sebe všechny nabalené vrstvy,

zavírám topení, láduju věci do batohu, zatahuju závěs a jedu někam do města.

Stavím se v knihovně a je pomalu čas oběda. Zalezu do nejbližších číňanů, kde mě uvítají čtyři hlasy zpěvavým dobrý den, každý aspoň dvakrát, dětský sboreček. Odebírám se do nejzapadlejšího koutku, jenže najednou stojím u stolu, kde obědvají dva známí. Dělají mi místo. Jde o zlomky vteřiny, naštěstí si ve zmatku nesednu. Rozpačitě se omlouvám, že musím pracovat. Zní to nedůvěryhodně. Oběd je přece pauza. Jenže moje práce je jen pauza. Zkousím najít místo co nejdál, ale všude je to trapně málo. Skončím u malého pseudostolku umístěného na jakési chodbičce. Je tu tma. Vytahuju mobil, kdyby přišlo SOS z domova, diář, zápisník a tužku, abych vypadala zaměstnaně. Lovím knihu k recenzi a pro jistotu si ji podkládám Ádvojkou, abych Moníkové neválela hřbet ve sladkokyselé omáčce rozšmudlané po stole. Jídlo, pak pracovní schůzka a pomalu čas stáčet se domů. Babičko, takhle já o Tobě píšu. To je ta koncentrace, zápolení s tématem, zajetí múz. Kde jsi ve sladkokyselé omáčce, kde v kočárkách. Kde je měkkost Tvých ochozených peršanů, kde míšeňské talířky s ořechovými košíčky, kde cinkání porcelánu na podnose s perletí.

Vlak

Zatuchlé bedny diáků v těžkých skleněných rámečcích. Běžné promítačky jsou na ně krátké, s lopotivým hekáním sunou těžký zásobník a každý druhý rámeček se pro tloušťku zasekne. Stará dědečkova promítačka vydávala zvuky jako vysavač, takže už nebylo slyšet, když chtěl někdo obrázky komentovat, ale stačila na ně. Jenže ta to má dávno za sebou. Ale nejen diáky, i fotek byla v Tvém archivu spousta. Kde asi skončily. U tety nejspíš, kde jinde. U tety archi-vářky, u tety likvidátorky, u tety, která zůstává v Mýtě, která to vždycky myslí dobře, jen to má všechno opačně než já. Děti, přijďte, všechno je tu k dispozici. Nechci. Nemůžu. Nemůžu ho, město své milované, ani cejtit. Zhroutilo se, vymřelo, vymazáno z mapy popelem sopečného výbuchu. Stýská se mi. Ale je to uzavřená kapitola. Tečka, odstavec, odstavec, vakát.

A pak najednou čtení v Litomyšli. Kvůli věčně neusazenému žaludku počátku těhotenství jednoznačně volím cestu vlakem. Ale to vlastně vždycky. Nakonec se mi představa, že budu muset jet přes Mýto, tajně zalíbí. Loudat se jednokolejkou, mírnou krajinou, městem, kde se vlak kvůli nechráněným přejezdům s houkáním vleče. Z okýnka prohlížet. Pojedeme přímo kolem domu, souměrného profilovaného štítu, zašlé

bílé fasády, temného hrázdění pod členitou střechou. Ale taky by stačilo zavřít oči, zaspát to, nebo vzpurně zapřít oči do knihy. Zkrátka shodou okolností nezávazně cestovat rodným městem.

Nepochopitelnou logikou nových železničních pořádků nakonec jízda obnáší mnoho hodin a prostrídání tří vlakových souprav. Druhý přestup přímo v Mýtě. Jeden motorák dojede před Hotel Slavie, starou tmavohnědou budovu s rozlehlou restaurační zahrádkou, spíš zahradou. Hotel v přízemí ukrývá i drobnou nádražní halu. A najednou konečná, všichni cestující musejí z vlaku ven, část se rozchází do města, ostatní zůstáváme opření o zábradlí na vysokém peronu, jeho ošlapané trávě a betonové hraně. Vlak zatím nabere dech a po chvíli vyrazí zpátky k Chocni. Za dvacet minut přišumí identická souprava z druhé strany od Litomyšle. I ona vyvrhne všechny cestující, oddechne a po chvíli nabere nás. Strojvedoucí přeběhne z jednoho konce soupravy na druhý a vlak se bude vracet. Proč to nejede normálně? Mýto jako neprůjezdná hraniční oblast. Jako by v půli zastávky někdo záludně přerušil koleje, lstivý manévr kvůli armádám cizích vojsk, kvůli ztraceným dcerám, které chtějí nezávazně projet rodným městem, snad tajemné mezisvětlní místo, podnebí, předpekli, zázemí, nikdo nemůže pokračovat, kdo nevystoupí a nesvolí pobýt.

Z okna vlaku jen na půl oka. Rozkukávání. Při výstupu najednou pocit, že se mihl známý stín. Toho člověka přece – půlvteřina profilu

a pak už jen zezadu. Pozoruju, jak odchází, jistě, beze spěchu, a najednou to do sebe zapadne. Nemá žádnou tašku, jede z práce. Nepřechází ani na jednu stranu silnice, vyrazí rovnou podél kolejí, půjde do slepé ulice. Jde k babiččinu domu. Noví obyvatelé. Známe se, asi, párkrát letmý pozdrav. Nevím o nich dohromady nic, jen slyším ta reprodukováná pozvání, ať se kdykoliv přijdeme podívat, prohlídnout, potěšit.

Když bylo ještě patro plné babiččinych věcí a já si jela vybrat knížky, už rekonstruovali přízemí. Obnažené základy domu. Podříznout. Podlahy místností vykopané do hloubky hrobu. Místo pokojů krátery. Potěšit... Dobře, že jsme se nepotkali. Jak mu to vysvětlit. Že se zlobím, protože izolují, protože nechtějí mít v domě vlhko, protože by rádi světlo v kuchyni, protože ji vyměnili s ložnicí. Protože dostali regulérní nabídku, kterou mně nikdo nedal. Protože oni ji přijali, zatímco já bych stejně nemohla. Tmavomodrý bod jeho zad. Za minutu, ani ne, bude doma, už hledá klíče po kapsách. Odvracím oči a hledám, čeho se chytit. Zkousím myslet na plod ve svém těle. Najednou je daleko, nejde na něj dosáhnout. Měl by být velký jako švestka, psali v chytré knize plné průřezů gravidní ženou. Vybavím si tu větu a za očima mi bleskne obraz sušené švestky. Scvrklé a tuhé. Dvacet minut stojím opřená o studené zábradlí, zády k městu, ani se nehnu. Nepláču. Aspoň ne tak, aby to bylo vidět.

Berlínský sešit

Dneska je ve Fra čtení z Petrova Berlínského sešitu. Myslím, že to bude něco jako křest, i když nic jako křest nebude. Muži jsem přeložila večerní pracovní setkání domů, aby mohl pasivně hlídat dítě, návrh přijat výměnou za to, že pro všechny uvařím večeři. Vařila jsem, pak honem myla a ukládala Šimona a vyběhla na metro. Přicházím včas, dokonce chvíli předem, protože dneska se začíná později než obvykle. Ale Fra už je dávno plná.

Ve dveřích se srazím s Petrem a jeho ženou. Mám za to, že je to ona. Nedávno jsme byly představené, ale byla skoro tma, hluk, moc lidí, vnímání nepřiliš ostré. Stejně mě to našťvalo. Bavilo mě ji neznat. Představovat si ji jako všechny neznámé blízké známých. Jediné indicie: je nečeských národností (podle situace Petr uvádí různé, co se zrovna hodí), má takovéhle černé vlasy (pohybem naznačuje dlouhé nezkrotné afro) a jednou rodila dítě v poloze koncem pánevním (vyprávěl to po nějakém čtení v Muzeu Karlova mostu, po Fischerové, teď nevím, jestli Viole, nebo Daniele, ale určitě jsem měla břicho, až jsem se nemohla zasoukat za stolec, a úpěnlivě v tu chvíli doufala, že se moje dítě před porodem otočí hlavičkou dolů). Tedy dost informací na to, aby mi v hlavě žila

jako mytická figura, málo na to, aby se obalila prozaickou vizáží. Podoba, kterou jsem jí přisoudila, bondgirl z plakátu na Quantum of Solace. Bylo jich plné metro. Jiná než všechny ženy hřadující na okolních sedadlech (národnost), objemné černé vlasy (elegantnější verze než afro), drsná (konec pánevní).

Vmáčknu se ke stolku plnému přátel. Je mi zima, objednávám čaj. Za chvíli přijdou přátelé přátel a vmáčknou se na mě. Chvilé nejistoty. Jsme představeni, přestože dneska ne, dneska vážně nemám chuť se seznamovat. Jsou to redaktoři A2. Vtipní a sladoučcí. Taková lízátka. Znovu si s údivem říkám, proč věřím tomu, co se v kulturních periodikách píše. Dlouze si povídáme. Taju. Než se zvedneme, jsem posté a definitivně rozhodnutá konečně si Ádvojkou předplatit.

Čte se. Petr čte přesně totéž co minule, když tu měl čtení z připravovaného rukopisu Sešitu. Jen sedí jinde. Jiná autorská perspektiva. Minule autor daleko, rovně před očima, dnes ho mám téměř za zády. Kroutím si krk. Otočila bych se, ale židle je pevně vklíněná mezi ostatní. Otočila bych se na židli, ale nohy mám utěsněné mezi nohy spolužáků, bývalých spolužáků, Ádvojkou a pedagogický sbor (duo). Pořád je mi zima. Můj čaj nedorazil. Hřeju si ruce o cizí.

Poprvé jsem podruhé na stejném čtení. Mezitím jsem ty texty četla. Čekala bych, že se už nebudu smát, že to nebude pulzovat ve stejných místech, ale pořád to zabírá. Známé texty mi dělají dobře, pohyb v domácí krajině. Našla-

povat jistě, natahovat vzduch hluboko do plic. Chůze bez obav z možného nenadálého zjevení zápletky. Čas se rozhlížet. Cestou do kopce se znova udýchat, nahoře znova přemožení výhledem. Jen na horizontu přibyla tmavá pokroucená borovice. Nepatří do krajiny. Trčí. Zítra, babičko.

Narovnám hlavu, abych ulevila šíjovým svalům. Básník přes rameno zmizí. Zavřu oči. Pálí. Hlas vodí kavárnu textem jako turistický průvodce. Nestarat se o cestu. Fofák na krku, pohodlné sandále, oběd na náměstí pod těžkými slunečníky. Všem se plést do cesty, nespěchat. Toužím být turistou na doživotí. Ať to neskončí.

Nechci, aby dnešní večer skončil. Abych se po potlesku propracovala k baru, zjistila, že se s mým čajem ještě stále počítá, a nasucho se vrátila ke stolku, rozpovídala se, smála, znova seznamovala, po půlhodině zrušila svůj čaj a vítězně se od baru vrátila s pivem, které je vždycy hned po ruce. A znova se bavila, znova bar, bavila a byla bavena a pak se najednou honem zvedla, obalila šálou a palčáky, zamávala a vyběhla na kluzké kočičí hlavy, protože dneska chci domů určitě dojet metrem a trochu se vyspat. Zítra brzo ráno vstát a nachystat fusak, punčocháčky, zateplené kalhoty, dvě mikinky, bundu, čepičku, rukavice, spoustu plen a vyrazit na východ babičce na pohřeb.

Kružítko

Kde jsi, babičko, kde Tě mám? Už nikdy před očima. A doufám, že ne napořád jako dneska, ne věčně za očima. Mám Tě v očích. V jejich tvaru a barvě. V tupém nose a kulatém obličejí. Rozpuštěnou do vlastního těla. Pak se zpívalo Bud' tobě sláva, jenž jsi z mrtvých vstal, smrt již nemá práva, vítěz tys a Král. Zvedali rakev a vynášeli ji z kostela. Všichni tam přišli kvůli Tobě a oni Tě nesli pryč. Naposledy z kostela, kde jsme spolu tolikrát seděly v lavici s dírkami ve dřevě, jako od kružítko. Říkalas, že jsou od červotočů, ale ať se nebojím, že tam žádní nejsou. Což nedávalo smysl. Takže od kružítko. Nesměla jsem kopat do lavice, jen listovat zpěvníkem. Voněla jsi lakem na vlasy a svým Blasé. Měla bílé perličky a široké šaty do půlky lýtek.

Ta rakev snad ani nemohla být Tvoje, dralo mě to celou dobu, co tam stála. Tak dlouhá a úzká. Přesně opačně než Ty. Ne, neodnesli Tě s ní. Copak to jde, opustit kostel tím, že se umře? Nemá to být naopak? Copak bys odešla a nechala mě tam samotnou v lavici s dírkami od kružítko a zamlklým Šimonem na klíně, se Šimonem ve fusaku, který pohltí tolik slz, že to popírá fyzikální zákony? Nebylas tam. Jsi do-cela jinde.

Pojedu domů. Z nádraží budu pospíchat a po-

slední úsek cesty poběžím. Doma vtrhnu do dveří, položím Šimona do postýlky a s bouchnutím se zamknu na záchodě. Svléknu se a dva prsty ponořím hluboko do sebe. Někde tu musíš být. Kde jsi, babičko. Kde Tě mám.

Příběh

A pak to najednou začalo strašně hučet a už to padalo, letělo to zešikma, prostě nám to takhle ze strany ukrojilo kus baráku. To jste se nechodili schovat do sklepa? Chodili, v noci jsme byli třikrát, ale už nebyl čas, nevím, proč to nehoukali, nikdo to nečekal. Šla jsem se podívat k oknu a bouchalo to od Emauz, Baja přiběhl, křičel na mě a schoval mě za piano. To mi zachránil život, zamíchá zelí v kastrůlku, krok, krok, houp, houp, jako by vyprávěla děj filmu, který viděla kdysi dávno. Jenom když říká *taková tupá rána kov o kov*, zachvěje to s ní, doted' se takových zvuků bojí. Depozitář dětských představ za každým slovem jejího příběhu, za každou babiččinou formulací. Letící bomby, vždycky jsem viděla plynové bomby do vařiče, ty menší, temně modré, otřískané a neuzvednutelné, snad proto jsem z nich měla takový strach, a když jsme na nich vařili ve stanu na dovolených v NDR, tak jsem se před jídlem vzdalovala pod záminkou psaní poezie k pobřeží a pak prosívala písek mezi prsty, choulila se do svetrů a dumala, jak zrýmovat tak kulaté slovo, slovo do šířky, ne do dálky, bomba.

A tyhle modré neuzvednutelné bomby padají z nebe a babiččin starší bratr Baja, kterého jsem nikdy nepotkala, legendární postava, schová

babičku za piano. Vidím ho s namaštěnými svasty, ve vteřině chytí těžké celopancéřové piano, další dětská fascinace, mít doma celopancéřové piano, zní to jako výstřelek zbrojního průmyslu, menuety, sestřiny etudy a armádní rekvizita, jistě, kam jinam schovat babičku při spojenec-kém náletu na Prahu než za celopancéřové piano. Herkules Baja jím trhne, chytne babičku, moji rozměrnou babičku, protože nevěřím, že někdy mohla být útlé děvčátko, ostatně zas takové děvčátko nebyla, v té době už pracovala ve firmě Nejedlý, velkoobchod módou, takže byla náramně dospělá a co vůbec dělala ještě u rodičů, říkám si, a dlouhé roky mi nedochází, že jsem ji dávno přerostla, jen akorát pořád nepracuju a nepracuju, nebo ne tak, abych na dotaz, co děláš, mohla říct, že někde dělám, a Baja schová babičku za piano, představuju si proluku v těle nástroje, bezpečnou prohlubeň v pancíři, přístrčí kolos zpátky ke zdi, babička je tam, ukrytá jako ptáčátko, ale není to uklidňující představa, je to klaustrofobické, natahuju vzduch, začíná se mi motat hlava, ale to je jedno, stejně to vzápětí exploduje, Baja zůstává venku a přijde o oko.

Pak už jen sklo, sklo je refrén celého příběhu, všechno je na padrt' a všude lítá sklo a babička je plná skla, kdoví kam se poděl pancíř, a pradědeček vyrazí z kanceláře, kterou výbuch nepoškodil, to se mi tam nehodí, představuju si celé Vinohrady v rozvalinách, jak může být kus domu ukrojený a jiné místnosti nepoškozené, z televize znám jen záběry kompletní demolice

domů, je to složité, myslím na to, jak muž prohledává sutiny a v oblacích prachu hledá svou ženu a dvě téměř dospělé děti, které byly právě doma, protože měly angínu, ale jak může chodit místností, která je rozkrojená, bylo to přece v patře, to se to celé neuvází ven? Představuju si pohled z ulice, vidím pradědečka odřízlou stěnou domu jako v pokojíčku pro panenky a německé sousedy, co přelezli spadlou zeď a pomáhají mu hledat. Křičí prašnou tmou, ale nepomáhá to, nic není slyšet, dědeček má protrhlé bubínky, ostrá hrana protržené blány mojí dětské tamburíny, mít v uchu bubínek, už to samo se mi nezdá, bolest dusotu, pak kovové křísnutí kovadlinky, nechci to. Vrozená civilizační choroba. Nechci ani hlemýždě. Ani tu koňáckou věc, koně nemám ráda, jsou přízrační, nikdy jsem na žádném nejela, všechno, co je třmínek a uzdička, všechno to radši nejmenovat.

A to je vlastně celé. Můj velký příběh. Všeho všudy pět vět s dlouhým předivem nepatřičných dětských konkretizací a asociací. Babičko, vyprávěj mi o náletu. Příběh, který mě formoval, který jsem chtěla slyšet znova a znova, který byl můj, ve kterém jsem žila, který se mi zdál, který byl pravdivější než šedá realita přehazování sešitů a učebnic ve školní tašce, příběh mytický a jediný správný, všechno vysvětloval a všechno se do něj sbíhalo.

V příběhu mi už chybí jen pár detailů, zatímco jakékoliv zasazení epizody do rodinného nebo historického kontextu mi nechybělo nikdy. Dokud jsem to nechtěla zapsat. Tvoje detai-

ly. Moje oblíbená vsuvka o meruňkách, která po té náhlé apokalypse přijde ve vyprávění dřív než cesta do nemocnice, ta jen v jediné větě, kusé jako Tvoje vědomí v té chvíli. Sanitka nebrala, jen pro Němce, pak ale německý voják, tak byli teda zlí, nebo hodní?, co babičku vytahuje na korbu nákladáku a pohladí ji po zkrvavených vlasech. Asi o někoho taky přišel, říkáš dojatě, chudák. A jak bylo všechno v bytě zničené, to si ani, Janinko, neumíš představit. Neumím, babičko, nic z toho si, jak vidíš, nedovedu představit. Sklo propíchalو skříně a v nich šaty, povlečení, ubrusy, všechno bylo děravé a plné skla, jako já. Hladím babičku po zjizvené paži, po té levé, co ji chtěli amputovat, povrch zvrásněný chaotickou změť čar, bláznivý reliéf propnutý vrstvou podkožního tuku, zavřu oči, hledám v něm prstem trasy, hladím zlehka, zatlačení by mohlo zabolet, sklo je zapouzdřené, ale ostré. Když má babička dobrou náladu, vždycky má dobrou náladu, šahám na lalůček. Cítím uvnitř ty drobné střípky, náboženská hrůza a obdiv a úcta, šahám na válku. Všechno bylo zničené, a co zůstalo, snad jen ty věci v chodbové skříně, to pak zmizelo z rozvalin domu. Jistě že se vědělo, kdo ze sousedů to měl asi na svědomí, ale to už bylo takové příležitostné vyptávání, to už není příběh, zato do něj neodmyslitelně patří meruňky.

Meruňky se vyprávějí takhle: celý byt byl úplně zničený a maminka pak, pak znamenalo dlouho poté, v nemocnici, když se babička i prababička probraly a prokřičely k sobě do jednoho pokoje,

jenže pak stejně všichni leželi na matracích ve sklepě, aby je nemuseli přenášet, pořád to houkalo, tak maminka pak tolik litovala, že já ti nedovolila ty meruňky sníst, všechno to přišlo vniveč. A říkáš to tak procítěně, babičko, že se celá tragédie náhody, tragédie jediného domu v Římské ulici, náhody, kdy měly v den spoje neckého omylu dvě děti zrovna angínu, náhody nečekaného bombardování sprátenou armádou, celá druhá světová se vtělí do těch ovocných knedlíků, které prababička vařila 14. února 1945, a když do nich chystala meruňky a malá Ema, malá útlá Ema, která už pracovala, ale měla zrovna angínu, chtěla ovoce ujídat, tak ji maminka okřikla, okřikla ji jako malou Emu, jako malou útlou Emu školačku, ne Emu, co pracuje, je to změř, stejně si pracující babičku představuju jako holčičku, která zalézá trucovitě pod stůl, kryje ji dlouhý ubrus až k zemi, pozoruje na něm z úkrytu stíny, jak se v obdélníku okna lehce pohupuje keramický zvonek, přesně jako kdyby to bylo zasazené do naší žižkovské kuchyně, kdoví proč zrovna tam, co já vystřídala kuchyní, ten zvonek měl v sobě žárovku a večer svítil, linku s mísou kynoucího těsta na knedlíky by měla babička za zády a okno před sebou, okno, pod kterým se řítí auta Koněvkou a ze kterého je vidět naproti do Sokolovny, do sálu, kterým se probíhají a prohýbají těla v tílkách a nad tím tenký hřbet Vítkova, děti, vidíte tu zeleň, vydechne maminka každý den u jídla. Ne, nevidíme, já a sestra sedíme zády a bratr bokem, má okno v jiném úhlu,

tatínek je na cestách. Snad by tu zeleň obdivovala i prababička Františka u večeře s ovocnými knedlíky, s celou velikou rodinou kolem stolu, v naší žižkovské kuchyni by museli být namačkaní, někdo by jistě viděl zeleň z podobného úhlu jako ona, večeře s knedlíky plněnými meruňkami, které babička nesměla ujídat, jak mohl babičce někdo něco odepřít, copak neznají její příběh? Ona by mě nechala sníst všechny, kdybych měla chuť, přestože nemám příběh, knedlíky by naplnila čímkoliv jiným, pořád měla všechno po ruce, a smála by se tomu a hladila mě po tváři a dávala mi vlasy za ouško. Jenže tehdy byla válka, víš, to nebylo všeho tolik, jako máme teď, a meruňky, to byla v Praze vzácnost, a je to tady, hororové meruňky, už se to přenáší i na mě, doteď nemůžu meruňky jíst, jakkoliv se jich ráda dotýkám, bezbřehá lítost, hloubka tragédie zmarněného kila meruňek na slavnostní večeři, ke které by došlo, kdyby nebylo té souhry náhod, kdyby snad někdy bylo něco jiného než souhra náhod.

Potom patří do příběhu ta sestřička, o které jsi tvrdila, že byla anděl, po směně sedávala u Tvé postele a vyndávala z těla střepy, vzpomínka na jejich zvonění v kovové misce, kam je drolila gázou, babi, nebolelo to? Pokrčení rameny, co jsi mi na to asi mohla říct, to až do nahrávky jsi pak použila *strašný utrpení*, když jsi mluvila o převazech, jak museli každý den všechno strhat. A sestřička něco tiše vyprávěla a trpělivě zvonila, přestože jsi byla ztracený případ a vědělo se, že je to zbytečná práce.

Poslední mi do jádra vyprávění přibyl pradědeček, jistě tam nebyl odjakživa, kdoví, kdy mi to začalo připadat tak důležité. Pradědeček, kterému kromě prasklých bubínků nebylo nic, jak chodí pěšky ochromenou Prahou, obchází jednotlivé nemocnice a hledá svoji rodinu, cestou střídavě obchází příbuzné, své ženaté a vdané děti, blízké přátele, zjišťuje a podává zprávy, nechává zprávy, vrací se pro zprávy a chodí, dny chodí, bloudí Prahou z *kopce do kopce*, už to znělo divoce, město odjakživa vnímám jako plochu, jistě, v přírodě jsou kopce a hory a údolí, o prázdninách něco takového existuje, ale běžně ne, Mýto je v rovině a Praha je nepřehledná mapa, dole je metro a nahoře obloha, ve městě neuznávám *jít nahoru* nebo *kousek dolů po kolejích*, dožadují se specifikace směru, ulice, po a proti směru jízdy, všechno se nepřehledně vlní a nikde horizont, ale dědeček chodil za války z kopce do kopce, protože nic nejezdilo a nic nevěděl. Nevěděl, protože jemu tenhle příběh nikdo nevyprávěl, on je ten příběh, on a babička a Baja a meruňky a nic o něm neví jejich mladší bratr Láďa, který ho před časem taky sepsal, stručně, ve zkratce, pracoval na Vinohradech kousek odtamtud, po náletu se rozběhl domů, ještě se tam dostal, než oblast kvůli nevybuchlým bombám zavřeli, kdo běžel zkontrolovat příbuzné a známé, musel hledat podle instrukce: žijí v Riegrových sadech, ostatní po nemocnicích, ale Láďa tam byl hned, pomáhal v sutinách, a já to četla, celé to bylo úplně jinak, všechny ty opomenuté detaily, cizí nezná-

má slova, a nejhůř na tom prý nebyla Ema, mávl nad babičkou rukou, ale Baja, starší bratr, heroj vzpírající piano, a to mě pohoršilo, vytočilo, byl to můj příběh a on mi ho rozbíjel, to až teď se tomu směju, dokonce v tom nacházím uklidnění, každá rodina má člena, který vypráví formativní příběhy rodu ve znepokojivě odlišných verzích, tak to má být, jinak by to nebyl příběh, ale fakt, a nedalo by se to vyprávět, museli bychom se to učit a psát z toho písemky a nikoho by to nezajímalo, ostatně babička si dělala z Ládi do smrti legraci, nejmladší bratr, tak teď si ji budu dělat já, třeba jak v Kladně spadl dvouletý do zahradního bazénu, a o rok starší babička začala ječet, a Gerta Figulusová, která tam byla na návštěvě, poslední přímý potomek Jana Ámose Komenského, skočila v šatech za ním a zachránila ho, co tenhle špunt v košilce, kterého musí učitelka národů tahat z bazénku, co ten může vědět o tom, kdo na tom byl po náletu hůř, vždyť Baja byl přece oblečený, ale babička akorát v noční košili, proto to sklo, ještě za několik měsíců jí kus broušené vázy přeřízne tepnu v boku.

Příběhem jsem si jistá. Co jsem ale nevěděla, dokud jsem o Tobě, babičko, nezačala psát, že se příběh musí vyprávět doma. V kuchyni, na dlouhé červené lavici u tepla plynových hořáků, nohy pod stolem na oddychující psí srsti. K čemu by mohl být Tvůj příběh někomu, kdo ho bude číst v měkké vazbě cestou do práce, v metru mezi Kulaťákem a Rajskou zahradou, přetažený přestupem, ostatně tak dlouhý ten příběh ani

není, už na Palmovce by musel vytáhnout lidovky, ten příběh skoro není, Praha byla na popeleční středu 1945 plná takových příběhů, jen mezi Kulaťákem a Rajskou zahradou se jich odvinuly stovky, zrovna jako kterýkoliv jiný válečný den, zrovna jako v dobách míru, jen se změnil žánr, která rodina přece není jímkou vlastních barvitých příběhů. Snad mi to došlo, až když druhá babička mezi řečí prohodila, jak musela za války pašovat jídlo od příbuzných na venkově do Ostravy, kde nebylo co jíst. Jak byly ve vlaku kontroly, jak se doufalo, že čtrnáctileté holce nebudou prohlížet kufr. Jak jednou přišla do kupé četa v hnědém. Jak ten oficír ukázal prstem, jak zvedala víko. Navrchu kalhoty a svetr. *Ich fahre nach Ferien*. Babi, proč jsi mi to nikdy neřekla, nebála ses? *To viš, že bála*, jako by nic, tak to prostě bylo. Traumata se nepěstovala, na to nebyla doba, moje štíhlá mlčenlivá babička. Druhá babička.

Proč byl příběh o náletu, těch zbytnělých pět vět, tak veliký, až jsem myslela, že je to celý Tvůj život, že je to celý román. Na mém velkém vyprávění není nic pozoruhodného, než že jsi mi ho vyprávěla. Znova a znova, krok, krok, houp, houp, zamíchat zelí v kastrůlku. A tak by se nakonec tahle kniha o Tobě, co od ní všichni, kdo Tě znali, očekávají kultivovaný biografický román, obešla docela dobře i bez Příběhu. Jen já, babičko, já ne.

předpeklí zpívají mi takhle

Apačka

Už zas kůže břicha napnutá jako na bubnu, na obřím bezedném kotli. Tažená teletina, každodenní ladění, vypínání. Zvuk dovnitř. Chvění. Kulaté údery bez paliček. Jsem odulá ozvučnice drobného bubeníka.

Druhé těhotenství si neužívám. Není síla. Všechnu pohltí starší sourozenec, který umanutě nechodí, nespolupracuje a obecně nemá dobrou náladu. Jako by od chvíle, kdy poprvé otevřel oči, nesl na ramenou veškerou tíhu světa. Šimon ztrápený, Šimon znechucený, Šimon zklamaný. Imunní vůči tradičním chlácholidlům. Vlákáte mě do světa, kde je třeba bolestivě trávit, pohybovat se po vyznačených trasách a pořád se převlíkat, a takhle lacině to na mě zkoušíte? Dudlíkem, houpáním a kusy barevného plastu. Domlouváním, opičkami a afektovaným hlasem. Ale mně jde o autentickou existenci. Kňourat. Vzpěčovat se. Nespolupracovat. Vztekle křičet z bezmoci uzpůsobit život vlastním představám. Těžko mu to vyčítat. Však se jednou jako my naučí o tom nemluvit, oblíkat to do šatů lichotících postavě, maskovat odpovědnou práci a usínat s třetí dvojkou vína v ruce. Ale jak vedle něj do té doby přežít.

Trvalo to, než jsem pochopila, že s tím vážně nejde nic dělat. Že na tohle dítě neplatí laskavé

vysvětlování, pomalé adaptování, poutavé vyprávění, odvádění pozornosti, odměny, že je mu prostě všechno jedno, leda vás obdaří pohrdivým pohledem: i mě chceš zatáhnout do téhle biedermaierovské hry na dobrý a uspořádaný život? A tak jedině, co zbývá, občas se k němu přidat. Pomocť mu vykřičet zoufalství. Kňourat spolu s ním. Plakat. Ječet, vzpírat se, ostentativně ignorovat. Vztekliť se na všechno kolem. Nevyvíjet protitlak. To bych ho musela rozmáznout o zeď.

A do toho myšlenka na další dítě v těle. Počaté z euforie zvládnutých státnic, s doufáním, že odteď bude víc času a všechno bude konečně snazší, jednou se přece musí uklidnit a dostat rozum. My oba přece musíme. Myšlenka na dítě, které od početí podléhá lisu a otřesům staršího bratra, dítě, na které se zapomíná, kterému není čas zpívat s rukou na břicho, dítě, které se v děloze chvěje únavou těla a polyká matčiny slzy. V širší rodině to přišlo na všechny najednou a rodí se jako o závod. Nikdo nemá kapacitu řešit krom těch batolivých a kašlavých i ty nenarozené. Já nezvládám, jiní to nezastanou. A tak moje břicho, jakkoliv od počátku velrybí, roste v ústraní. Nikdo se neptá, nikdo se nezajímá, nikdo ho neřeší. Chvilí to zkouším taky. Jde to.

A pak náš první společný výlet. Jedu na čtení do Vídně. Sama. Skoro tři dny sama. Hodiny a hodiny v chladném kupé, za oknem ponuro, podzimní mlha v polích. Číst, spát, číst, spát. Zázrak vlomený do posranosti světa. Ráno se

děť ve vymrzlé kavárně a slanyma očima pozorovat předivo škrábanců v kameni stolku. Objímat hrnek. Na ulici růžový kočár, sytě růžový fiakr tažený párem bílých koní. Zastavili před Operou uprostřed provozu a nervózně trhají hlavami. Možná jim jde od nozder pára. Možná ještě není dost zima. Každopádně nejsou tak blízko, aby šlo pozorovat dech. Kdyby měli růžové i klapky na oči, byl by to vkusně dotažený kýč. Takhle je to jen na blití. Káva už studená. Všichni daleko.

Zavřu oči. Dítě se ve mně pohybuje. Cítím ho, už jsem si jistá, cítím ho nejméně týden. Vzpomínka, jak jsme s mužem oslavovali první pohyby prvního dítěte ve vlaku do Brna cestou na vyhlášení povídky roku. Opulentní oběd, večer legrace z lidí na rautu. V hotelu nad ránem kdosi tak neúnavně a hehavě souložil, že nám to skoro zkazilo radost. Už jsme neusnuli, v půl sedmé jsme opustili hotel a zkřehlí se toulali městem. Tisknutí rukou. Ranní Špilberk, jen my a řapání skupinky japonských turistů. Snídaně v kavárně.

Snídaně v kavárně. Dítě se ve mně pohybuje. Cítím ho už nejméně týden. Nikomu jsem to neřekla. Nechci. Všechno tím začne. Kde k tomu vzít sílu. *Nebojte se*, začíná emailová odpověď na další z mých pracovních vytáček. Nezvládám. *Nebojte se*, čtu pořád dokola. Je to jak andělské zvěstování. Jenže kde je jaká hvězda na obloze. Jen růžový fiakr před Operou.

Ať je to holčička, strašně chci holčičku.

A tak neviděná vyrostla v mém těle. Vyrostla

důkladně, má přes čtyři kila. Bezbarvá se svižně prodere na svět, bez bolestínských a fobických průtahů staršího bratra, kterému to trvalo třicet pět hodin. Nevěřicně zírám, kde se vzalo to obrovské kulaťoučké tělo, kouká i porodní asistentka, pak přijde porodník, zastaví se anesteziolog, jiný doktor, další sestry, změť, tváře, oblak publika. Pláč. Rozhrnou harmoniku dveří porodního boxu, a když se vrátím do reality, uvidím dav porodního lidu, jak uznale kývá a usmívá se, zatímco přijímám jejich gratulace vstřícným gestem doširoka roztažených nohou, jako bych je jimi chtěla všechny obejmout. Chci. Jsem rozjařená. Rozhodně víc než ten medik, no jistě, jsou tu i medici, co mi před pár hodinami na vyzvání ostýchavě sáhnul na břicho, motýlí dotyk studených bříšek, musela jsem mu chytit ruku a silou ji přitisknout na šmejdící nohu plodu: Nebojte, to dítě má podstatně větší páru než vy!, tak toho teď nejspíš klepne, zírám, už nikdy nenaváže vztah s dívkou, navěky si bude myslet, že to vypadá vždycky takhle.

Symfonie. Svižná a úderná. Poslední akord. Užívám si potlesk. Aplaudují vstoje. Moje tělo je orchestr, od prvních houslí po tympány, pikoly a lesní rohy, chvění kontrabasů, orchestr v polosedu, opoceny, uříceny kusem šíleného skladatele. Orchestr vítězný. Tohle je placenta? Jú, nenoste to pryč, můžu na to šáhnout? Vypadá to jako gigantický plíce, nedávno jsem je vytrhávala z kachny, byla špatně vyvrhnutá.

Před rokem a tři čtvrtě mě vezl ze sálu na oddělení šestinedělí lapiduch. Dlouhé ledové

lůžko. Drncalo to. Zaparkoval mě a zmizel. Nemohla jsem slézt. Pokoj spal, přišla sestra ve věku mojí matky a šeptem mi pomalu vysvětlovala, jak opatrně slézt po břicho dolů, jak se sprchovat v kleče, aby se nezamotala hlava, jak si lehnout na postel bez sednutí. Když jsem konečně ulehla, pohladila mi ruku s kanylou a odcházela. Nemáte hlad? vrátila se. Najednou mi to došlo, dva dny jsem nejedla, mám strašlivej hlad. Přinesla dětskou krabičku vychlazeného mléka a misku piškotů. Rozpouštěla jsem piškoty v puse a v šeru poslouchala rachocení vnějších kovových žaluzií motolských oken. Únava, příliš dojmů, než aby šlo spát. Po bouřce a lijavci klidná noc. Vítr, mlíko, piškoty. Pečují o mě. Zítř ráno se probudím a začne jiný život. Začal.

To bylo tenkrát, dneska mi sestra řekne: tak vstávejte, půjdeme do pokoje. A já trochu s údivem seskočím z postele, oblíknu župan, popadnu tašku a jdu. Táhle jsou sprchy, tady sester-na. To je váš pokoj. Dobrý? Dobrý. Kde mám dítě? Trochu ho vyhříváme pod lampou, za dvě hodiny vám ho přinesou. Vyhříváte? Má čtyři kila, přineste mi ji. Taky umím vyhřívát. A tak ji přinesou. Bezbarvé mramorované tělo, za tu barvu nám, rasisti, sebrali bod z Apgar skóre, se během pár hodin promění v temně rudou Apačku. Zpod mázku vyvlaje hustá černá kštice. Oproti ostatním pomačkaným dětem, kterým z uzlu plen čouhají do boku dvě hmyzí nožičky, vypadá s oblým břichem a kulatýma tvářema jako buddha. S těma známýma tvářema. Na pravé dolíček. S výraznou spodní čelistí, ja-

kou mám i já, po Tobě. S Tvojí bradou, vypouklou bradičkou obkreslenou tenkou čarou. A horní ret, spojka mezi rtem a nosem, co nemá jméno, nebo ho neznám, hedvábná, trochu nafouklá. Tu nemám ani já. Jen babička Noemi a Apačka Dorka. Už v porodnici se Ti podobá. A to ještě netuším, že bude víc a víc. Mimika. Teatrálnost gest. Šibalské pohledy. Najednou je to tam. Všechno, co v těhotenství chybělo, co mě děsilo, že nepřijde, že to potáhnu jen vůlí, z nevyhnutelnosti. Je nádherná. Dokážu cokoliv. Babičko, říkám, a hladím ji po oblých předloktích. My budeme neuvěřitelná dvojka. Strašně si to užijem. Sídliště? Kašlu na pitomý baráky. Ani si jich nevšímneš. Čekají nás veliký věci. Předně ti musím o někom vyprávět.

Punčochy

Tělocvičny, posilovny, fitness centra, jakékoliv organizované halové úsilí jako kompenzace normálního života s přirozenou mírou pohybu, to všechno se mi vždycky eklovalo a dost jsem si zakládala na tom, že to neprovozuju. Ještě nikdy. Vlastně jo, kdysi dávno s Bárrou třikrát hodina pilates, to když jsem se zase jednou snažila změnit život od základu. Teď jsem se ale čtyři měsíce po druhém porodu podívala do zrcadla a musela uznat, že není čas na hrdinství. Okamžitě, dokud trvalo odhodlání, jsem si na internetu předplatila první hodinu v nedalekém sportovním centru. Pak týden nervozity a sebepohrdání, jenže 75 Kč je zkrátka závazek.

Sál plný zrcadel, ve vzduchu směs antiperspirantů, uříčeného dechu a ranní mlhy deroucí se ventilačkami pod stropem. A pak od prvních vteřin, prvních pohybů, ta endorfinová záplava štěstí. Pitomá hudba hlasitěji, než je možné snést. *Waka-waka* a pětadvacet splavených ženských těl marně imitujících dokonalou instruktorku, která se nikdy nepotí, nic se na ní neklepe a neustále se usmívá. Hodinu ani maličko nemyslet, soustředit se čistě na vlastní přežití. Vydržet, *feel the music*, nepozvracet se. Miluju to. Jestli někdo zjistí, že chodím dvakrát týdně na zumbu, je to moje intelektuální sebevražda.

Pondělí a pátek jsou moje šťastné dny. Cestou domů rozpálené tváře a potřeba objímat stromy.

Doma dlouhá sprcha. Sedím na posteli a pozoruju rozbíhavé pavučiny zářivě rudých žilek na svých stehnech. Síťované punčochy pro starší a pokročilé. Těhotenství a porody vepsané do těla. Vybaví se mi ta protivná holka z obrazovky. Před několika dny jsem u našich shlédla nekonečné rodinné video, babička s dědou, oslava zlaté svatby. Dlouhé interview, které s nimi vedla sestra. Jednotlivě. O jejich seznámení, prvním polibku, svatbě. Vychutnávala, jak se sobě obě verze téměř nepodobají. Jako dva docela odlišné životy. Jak dlouho platí společná pravda? A před tím vším nafilmovaný banální okamžik našeho příjezdu, výstup z auta, zvoněk, čekání u branky bílého plotu. Dědečkův pomalý krok s dokonale rovnými zády, chrastění klíči, daleko za ním kolébání babičky. Jakmile je odemčeno, vyřítí se na nás dva kňučící retrívrí a spolu s naším, starším a tmavším, vyrazí do tiché ulice při trati. Rozjařenými skoky, jako by brodili nesekanou louku, pobíhají pod dokulata střiženými javory.

Za nimi, skokem podobně neladným, a přesto dost omamným vyrazí dlouhonohé, tmavě opálené stvoření ve volných lososových šatečkách sotva pod zadek, které se ukáže být mnou. Jak nenávistně jsem od kafe a štrůdlu hleděla na to dítě, šestnáctileté, dokonalé, se sebejistým úsměvem a přehnanou mimikou. Na tu kozu, která si hraje na intelektuálku, a přitom moc dobře víme, že se každý pátek dívá na Doktorku

Quinnovou. Půl roku na to jsem začala chodit se svým mužem. Co ho to napadlo, neměl vůbec soudnost? Dozrává ve mně vlna vzteku, akutně potřebuje udeřit. Plesknout o útes, rozbit se a oplakat to řídkou pěnou. Co na mně viděl? Dva drdůlky z vlasů po pás a ochmýřená pleť, no a? Jak mě mohl chtít, když jsem nevěděla, co je predestinace, neuměla používat středník a neznala teorii fikčních světů? A když mě chtěl tehdy, proč ze mě dneska naprosto nešílí?

Hladím rudé krajky vlasových žilek a vidím v nich Tvoje nohy. Jak mě děsily, v neděli ráno, když ses převlékala po brzkém vaření svátečního oběda na cestu do kostela. Když sis sedla na okraj vany, překřížila silné lýtko přes koleno druhé nohy a v předklonu soukala na nohu široký rukáv málo elastické punčochy. Jak mě děsily ty objemné bílé nohy plné tmavočervených a modrých skvrn. Jak se to stane, kdo ti ublížil? Nemohla jsem odtrhnout oči. Pak ses postavila a rolovala punčochu pořád výš, až jsi ji někam připnula, a to už opravdu nevím k čemu, protože všechno přikrylo milosrdné kombiné, napnuté, umělé. To jsi nikdy nesundávala, když jsi v neděli ráno stáhla s praskáním drobných výbojů zástěru, natáhla punčochy, oblékla se do šatů a přelakovala vlasy tak, až v koupelně nebylo vidět. Vyhánělas mě, ale já zůstala a kašlala, milovala jsem tu vůni a čpavé řezání laku do sliznice. Chtěla jsem být u toho. U Tebe.

Dívám se na svoje nohy a vím, jak je naivní věřit, že se jednou nebudou podobat Tvým.

A někde v tom je vlastně klid a úleva, akorát až za určitým bodem, který je třeba překonat. Rezignace. Pustit konec lana a nechat ho, aby se zhouplo zpátky a za měsíčních nocí s nostalgií plácalo o kmen, pod kterým pobíhá opálená panenka s pejskem. Vím to, vím, že každé lano má jen omezený výkmit. Že je načase přestat poletovat sem a tam. Pustit se, rozmáznout o zem, sebrat se a jít. Dopředu, nazpátek, šejdrem. Jinam. Cítím, jak mi klouže z ruky. A jak bude dobře, klidno a soustředěně, až se to stane. Až vstoupím do světa neprůhledných punčoch, až si začnu lakovat vlasy. Někdy si myslím, že už jsem tam, a pak to lano zase ucítím řezat v prstech. Mozoly. Akorát pitomé mozoly. Už je to blízko, jen se to musí ještě důkladně oplakat.

Errata

Teď mi to došlo, ty meruňky musely být sušené.
Kde by se vzaly v únoru meruňky. Meruňky
14. února 1945. Meruňky na Popeleční středu.
Nálet na Valentýna.

Vánoční strom

Smrčky a borovice, které jsi v lese vyrýpávala jako drobný nálet, dorůstaly ve Tvé péči tak rychle, že jsi měla prakticky každý rok obrovský vánoční strom z vlastní malé městské zahrádky. Nejsem zrovna dendrolog, ale konzultovala jsem to s tchyní, která dlouho ošetřovala stromy v lesní školce, a je nepopíratelné, že výše, které stromy v běžných podmínkách dorůstají tak za deset patnáct let, u Tebe dosahovaly minimálně o polovinu rychleji. Je pravda, že máslem na vnučátech a hnojivem na kytkách jsi nikdy nešetřila. Když jsem měla kdysi chvíli zahradu, zkoušela jsem ty stromy po Tobě. Z valašských lesů jsem přivezla asi dvacet malých stromků, každý s několika páry legračně rozcapených protilehlých větviček. Všechny zahynuly. V Mýtě, co si pamatuju, nepřežily jen dva. Ten první spálil vytrvalým zvedáním nožičky kokršpaněl Riki, druhý umořil stejnou metodou bratranec Danda.

Zatímco Tobě se rodily vánoční stromy pod rukama, já s nimi mám neutuchající obtíže. Už když jsem byla malá, to míval nákup stromečku na starosti táta. A protože faráři mají kolem Vánoc vrcholnou pracovní sezonu, něco jako uzávěrku fiskálního roku, obvykle pro něj vybíhal dvacátého čtvrtého ráno, když prodejci rozebírali ohrady a zametali jehličí. Přinášel podi-

vhodné kousky. Jednou vzal v zoufalství stromy dva, každý měl asi čtyři větve, a kmeny spojil drátem k sobě. Byly to dvě borovice, aspoň to.

A problémy pokračují. Vzít si muže uvyklého chodit řezat stromek do vlastního lesa, není do městského provozu dobrý vklad. Představa, že má do nesouměrného, povadlého jehličnanu investovat jakýkoliv peníz, se mu dlouho přičila. Dohady, zda strom bude, nebo ne, bývaly léta tvrdý boj. Nemluvě když jsem chtěla koupit v květinářství pár větviček. *Chceš platit za takový ulámaný větvě, vždyť těch se válí všude kolem,* a rozhazoval rukama po kladenské pěší zóně se zámkovou dlažbou.

Že stromek definitivně nebude, to nakonec vypadalo jen jednou. Ale těsně před Štědrým dnem volal pán z farnosti, že se špatně dohodli a omylem koupili do modlitebny stromy dva, a jestli náhodou jeden nechceme. Nemohli jsme ho unést, upatlení od smůly jsme borovici společně vláčeli přes celé město. Měla přes tři metry, tenkrát jsme měli vysoké stropy, tak to šlo. Našich pár dřevěných ozdob se ztratilo v jehličí jako nic. Navěšela jsem na strom všechno cukroví, co bylo doma, mísu ořechů a kilo improvizovaných ovocných ozdob, než začal vypadat ozdobeně.

Letos jsme díky požehnanému skandinávskému řetězci, který prodává huňaté jedle za pětistovku a za čtyři je po Vánocích vykupuje, bezpečně za vodou. Táta jel včera kolem a jednu nám přivezl. Stojí opřená na balkoně a čeká, až nadejde čas. Jenže tím zatím veškeré adventní

přípravy končí, a čas se nachyluje. Dorce sháním první panenku, nějakou měkkou, bez plastového úsměvu a chemlonových vlásků. A tak jakkoliv je to nebezpečné, večer když uložím, uklidím denní nános hraček a vytahaných knih, pustím pračku a dám dělat vývar, otevřu okno prohlížeče a natukám *fler.cz*. A je to tady. O tři hodiny později nevím sice nic moc o panenkách, snad jen že jsou buď nehezké, nebo příliš drahé, zato mám na liště pět sukni a dvoje šaty. Překlikávám z okna do okna a v duchu porovnávám vlastní proporce s kamarádkami, mladšími sestrami nebo dcerami švadlen, prostě kdo byl zrovna po ruce a mohl jim posloužit za modelku. Pračka už hodinu a půl pípá a ještě mě čeká mytí myriád lahviček. Rozmrzelá jako po každém kontaktu s nákupním světem zavírám notebook a říkám si, že to nechám do zítřka uležet.

Druhý den večer dodělávám fejeton, se kterým se mořím už týden, jsem bezradná, mrzutá, ale už ho musím odeslat. Až když padám únavou a vypustím text do redakce, otevřu prohlížeč s tuctem záložek. Tři nejhezčí sukně, pro jednu už jsem se během dne vlastně rozhodla, jsou pryč. Zachvátí mě vlna marnosti. Vyčítám si vlastní otrávenost, to množství ztraceného času, když přece stejně vím, že si k Vánocům můžu vybrat buď zimní boty, které už pět let nemám, nebo tu sukni, kterou mám jen letní. Jenže ono jedno bez druhého nedává dost dobře smysl. K sukni si nemůžu vzít pohorky a k džínám mi zase vlastně stačí. Takže si bu-

du přát radši Lexikon literární teorie a kultury a příští zimu se bude dilema opakovat. Pomalu se smírju se svojí sezonně-hermafroditní existencí, zimy je mi dáno trávit jako chlapeček. Nezadržitelný nával sebelítosti. V těsném závěsu stud, jak je to neadekvátní závažnosti problému.

Listuju Flérem a bulim. A vůbec mi nepomáhá vědomí, že patřím k nejbohatším osmi procentům obyvatel planety se střechem nad hlavou, teplou vodou, třema pytlema těstovin v dolní skřínce linky a mísou jablečného pyré v lednici, že mám pět triček a dvoje džíny, ba že mám od Františka goretexovou větrovku, moirový triko a norský rukavice, protože mi vždycy, když nastydnou, vynadá a něco koupí. Bulim a jsem přesně v náladě vletět do kadeřnictví a nechat se vzít strojkem na pět milimetrů, ač jsem se muži přísežně zavázala, že to už neudělám, nebo si nechat na hlavě vytvořit nějakou ujetou asymetrickou kreaci ve fluorescentní barvě, co bude aspoň zábavná, když nic jiného, protože to není k ničemu vypadat hezky, ba to se vším ostatním v životě blbě kontrastuje a je z toho akorát smutno.

Šimonův adventní kalendář s krtkem má otevřených šestnáct okýnek, i když je ve skutečnosti teprve čtrnáctého, a já nemám ani jeden dárek, akorát zadání sehnat pro muže jednořadou tamburínu bez blány se suchým zvukem a co nejdelším sustainem, zkrátka široký prostor pro kreativitu, ale co, třeba bude na výběr v matu a lesku. A místo uklízení a pečení jsem odeslala

vánoční povídku a vánoční úvahu a novoroční fejeton a ještě mě čeká pár tematických fragmentů do Zázemí, abych měla co na vánoční večírek Fra, protože číst se Soukupovou a Topolem se mi chce, zní to báječně nepřipadně, jelikož Topolovi se moje psaní nemůže líbit, žádná společenská naléhavost, žádněj odpich syrové prózy, a Soukupová mě možná zbije, protože jsem ji recenzovala, ještě v době, kdy jsem nevěděla, že je to hřích. *Páni, mladý prozaičky si daj zápas v bahně*, těší se Pavlík a slibuje, že přijde. Taky ji recenzoval, ale jemu, teoretikovi, kvůli tomu žádné postihy nehrozí. Nu, v bahně to doufám nebude, *I'm dreaming of a white Christmas*, ale jinak nemůžu zaručit nic. Ať to dopadne jakkoliv, je mi to už nějak jedno, vždycky se přece můžu nechat vzít strojkem nebo na pubertální punkerku, a přestat se tak litovat, protože co si může člověk s takovou vizáží v životě nárokovat.

Ostatně i tenhle text je spíš mimo, píšu to s malým odstupem, tu sukni mi prodali teprve včera večer a babička se z toho docela vytratila, přitom jsem chtěla psát hlavně o tom, jak jsme loni po Vánocích přijeli na pohřeb, vešli do jejího prázdného bytu a na zemi pod oknem stálo vyrovnaných pět vánočně zabalených sklenic medu nadepsaných jmény vnoučat. Ježíšek post mortem. Vezla jsem tu svoji domů s pocitem, že kradu. Z představy sladka pod víčkem se mi zvedal žaludek.

A kdo ví, jestli se z textu nevytratilo, že mám Vánoce zoufale ráda. Dojetí, když Šimon v oče-

kávání té tajemné věci, o které ještě netuší, co přesně obnáší, poskakuje do kruhu, vzrušením se třese a bez souvislosti vykřikuje nejextatictější slova, jaká zná. Cibule! Vajgl! Lego! Sehnat Dorce panenku, měkkou, bez plastového úsměvu a chemlonových vlásků, pod tři sta korun. Zase nestihnu Rybovku, o usebrání nemluvě. Nemyslím na příchod Páně, přiznávám. Myslím na svoje děti. Snad to není tak úplně od věci. Snad mi Nejvyšší odpustí, když se i Jemu právě narodilo. Jemu a nám, nám, pod skandinávskou jedlí.

Čerych

Myslím na všechny ty silvestry, které jsem u Tebe trávila a které se mi slévají do jediného, ničím pozoruhodného, snad jen že jsme byly spolu a já bezezbytku spokojená. Sama s Tebou a dědečkem, jednou snad i tetina rodina, vybavuju si bratrancovu římskou svíci na sloupku plotu v předzahrádce. Spousta času u obrazovky, pitomých estrád, které mě nebavily snad ani tenkrát, kdy jsem mýtské obžerné sledování televize milovala. To přítmí důvěrně známé kuchyně, televize docela v rohu u koupelny, vedle ní vysoký stoh starých programů a časopisů. Babička v nízkém křesle, přes opěradlo ovčí kůže, oteklé nohy natažené na židli, barevný pléd ze zbytků vlny. Všechno sledovala, ač se na první pohled zdálo, že s hlavou lehce zvrácenou nazad hluboce spí. Tomu nasvědčovalo i občasně zachrápání, ale přesto pevně třímala ovladač a co pár minut nabízela něco k jídlu. A já ležela na boku na lavici potažené tenkou červenou koženkou, co se na ni v létě lepila kůže, loktem opřená o horu polštářů a dek vyrovnaných u zdi, a dívala se na obrazovku přes jemnou pavučinu babiččiných vlasů. Stačilo spustit ruku přes opěradlo a Tys ji chytila a políbila.

Dokud žil dědeček, sedával v křesle on, zatímco babička sledovala televizi od stolu a na roz-

ložených novinách oštípovala angrešt na džem, obírala maso do polívky, krájela staré rohlíky na kostičky nebo odhrnula ubrus a na tmavé desce stolu přebírala rýži. A u toho komentovala filmové dění, radila postavám, kam nechodit a co nejíst, s kým se nepřátelit, do pléna vysvětlovala, kdo je lotr a kdo má koho rád, i když si to dotyčná nezaslouží, zatímco u talkshow a šarád opředla každou celebritu sítí vztahů, kolikrát byl tamten ženatý a s kým měla tahle dítě, které se zabilo v autě nebo odstěhovalo za oceán. A byl to všechno jen stín Tvých dřívějších zájmů, viděla jsem Tě v tu chvíli zřetelně, jsi holčička a na koloběžce sjíždíš horním cípem Římské dolů na Mírák, postáváš u zadního traktu Vinohradského divadla a pozoruješ, jak navázejí kulisy, jak se trousí herci ze zkoušek, číháš na ně a sbíráš podpisy, až se Ti jednou, jednou podepíše dokonce Adina Mandlová. Adina a řeč se souhláskami měkkými jak ovocné karamely, rozmlžená Adina snímaná vždycky přes difuzér, Adina a hudba samé dechy, a Ty její podpis věnuješ nemocné kamarádce. Adina a nevadí, že ji už nerozliším od Ferbasky, všechny ty oddané pohledy žen, trochu andělské, trochu psí, a vlasy v nepohyblivých loknách a rozverná děvčátka s vizáží třicátnic a černé lesklé automobily a babička na koloběžce před Ludmilou, kdo by Tě nemiloval, kdo by nechtěl být navždycky součástí Tvého radši než svého světa, navíc když sis vzala muže, který dělal konkurz na hlavní roli v Pohádce máje, kterou jsem si dlouho pletla s Eva tropí hlouposti, a postou-

pil do posledního kola a od té doby, co mi to dědeček prozradil a smál se mým rozšířeným zorničkám a přidával další a další kousky, které kdy z hecu s kamarády podnikl, a nebylo v nich nic výtržného, všechno poetické jak z prvorepublikové příručky neodolatelného mladíka s vlasy hladce sčesanými vzad, tak od té doby byl každý Hugo Haas tak trochu dědeček a já se dmula pýchou a milovala ta ospalá nedělní odpoledne s filmy pro pamětníky, milovala sledování televize, tu činnost provozovanou výhradně jen u babičky, a milovala proto i ty silvestry u nekonečných šarád, k nim arašídy a babiččino rozčílení, ty Rusáci, to bude zas po městě bordel, v Mýtě sídlila velká posádka, ovšem jakousi záhadou býval po téhle noci v ulicích bordel, i když vojáci dávno odmaširovali do vlasti a město bylo deratizováno, ale tak hrozný to už teda není, dušovala se babička, to se pozná, když dělá svinčik normální slušnej člověk, a dokud žil dědeček, tak půlnoc bez přípitku, jen s přáním všeho nejlepšího do nového roku a pomodlit, vyčůrat a spát.

Dneska je taky silvestr a taky nejsem doma. Pobýváme u mužových rodičů a hýčkáme si naději, že večer bude neutrálně příjemný, klidný a krátký, navíc žádné rezonování petard v sídlišti.

Před polednem jdu sama se Šimonem na procházku. Poslední v tomhle roce, opakuju si a marně se snažím dodat okamžiku dramatickosti. Je minus deset a chumelí, hrajeme fotbal. Lehounký míč klouže po zledovatělém sněhu

hladce a rychle, budí dojem, že se ho vůbec nedotýká. Jak letí, obrázek dvou obtloustlých berušek se na něm protáčí nepřírozně vzad jako kola kočáru ve filmech. Udivuje mě ladnost Šimonova maličkého těla, jak šikovně se staví k míči, kope v běhu, přestože je notně navlečený. Nechce se mi věřit, že je to teprve rok, co umí chodit. Že jsem se bála, jestli se to vůbec naučí, protože se mu na nohy zachtělo až o půl roku později než ostatním. A já pomalu znova rodila a ještě ho musela, třináctikilového, nosit všude na rukou.

Když jsme udýchaní z míče, jdeme do Čerychu sypat do krmítka. V kapse pytlík slunečnicových semínek a klíč od zahrady s domem, na nějž nelze přestat myslet. Pokaždé, když sem přijedu, mu znova propadám. Čerych je obrovská dvoupodlažní vila, impozantní a omšelá. Žádná nadbytečná ozdoba, dokonce ani barva. Strohé, trochu odměřené linie. Zašlá šed'. Před těžkými vchodovými dveřmi po pravé i levé straně apatický smrk jako stráž. Ve své hubenosti sahají stromy po římsy oken nejvyššího patra. Rozlehlá zahrada, odzbrojující a podmanivá, protože stará a vzrostlá. Vstoupíme malou branou bílého laťkového plotu. V okolním tichu znějí naše vlastní zvuky ostře a jasně. Ptáci načepýření mrazem létají pomalu a dosedají zlehka. Sýkorky vylétají z rohu zahrady, který lemuje staré túje. Vysoké, až se ohýbají. Vlastní vahou rozštěpují komolá těla a odhalují vnitřní pletivo překvapivě silných kmenů a souběžných větví s rezavým obrvením. Důstojností popíra-

jí příslušnost k rodu tújí, jak je mám zažité ze skalek a živých plotů. Zeravy, přichází mi na mysl. Zní to líp.

Ve vile sídlí vzdělávací centrum, přednášky, kurzy, filmový klub. Stejně si ale představuju, že je obydlená. Žije v ní jediná žena, vysoká, prošedivělá, s dlouhým hubeným krkem, jen decentně ženskými tvary. V kontrastu k odtažitosti domu se pohybuje měkkými, vláčnými pohyby. Moc se neusmívá, a přece z ní nejde ani trochu strach, z jejích tmavě zelených sukní po zem a dlouhého hnědého svetru, z hedvábného šátku kolem krku. Vychází jen občas, vycházím jen občas, v létě píšu v zahradě, blízko domu, ve kterém se drží chlad, na podzim hrabu v kožených rukavicích listí, pomalu, do velkých nadýchaných kup, ze kterých se po dešti šíří vůně tlení. Soustředěně ji vtahuju nosem a válím po patře, když se po ránu blížím dlouhým krokem k altánu, vířící sukně hladí kotníky a lem zdobený hedvábnou stuhou nadechuje chladný vzduch. Je to letos nejspíš naposledy, co nemám punčochy, říkám si, a usedám ke svazku ve vyrudlém plátně, ze kterého občas přepíšu několik vět do sešitu s drobnými linkami. Píšu perem, svým malým stříbrným parkerem, a právě jen tím perem se propojuje svět za očima se světem před očima, jen to pero z celého svého snu opravdu mám, jen to pero a shodné prostorové souřadnice, brodím se sněhem do zavátého altánu vily Čerych, odkud se Šimonem pozorujeme krmítko. Ptáci se začínají slétat, jsou navyklí právě na tuhle hodinu.

A tady bylo kolem dokola takhle vysoké bednění, vysvětloval mi včera tchán u plotu Čerychu, ve kterém Havel v létě filmoval *Odcházení*. Vzpomenou si na to a cítím, že moje vášeň pro vilu malinko polevuje, jako když si člověk poprvé všimne, že milému zůstává po jídle stopa pokrmu v koutku úst. Rozhlížím se a všechno je dokonalé. Nezanedbané, a přesto ledabylé. Nezánovní. Zažité. Jen můj zájem o vilu mi po tom letním vzrušení připadá podivně nepůvodní, odvozený, ač pro Čerych planu kolik let.

Je někde v Mýtě podobný dům? Dům, ve kterém žiju, když zavřu oči? Po paměti procházím ulicemi a zkouším si vybavovat jednotlivé stavby. Jde to jen zčásti, většina mapy zůstává bílá. Hračkářství a zverimex mě kdysi zajímaly víc než staré vily, v zahradách spíš sádrový čáp než pivoňky se ztěžklými hlavami. Nakonec se mi podaří objevit v paměti dva mýtské domy, které se mi nikdy nelíbily, a teď mi dochází, jak jsou krásné. V ten okamžik uvidím i svou oblíbenou fontánu v parku u kostela a poprvé nazru její šerednost. Rozpomenu se na fascinující místa u hradeb, ale víc se mi nedaří. Ta známá nutkavost vypravit se tam, rozjet se hned, bloumat městem, nejíst a nepít, pozorovat postup slunce na portálu kostela, pohyb mraků na pláni náměstí, vniknout do každého vchodu, číst zahrady škvírami v plotě.

Sedím v altánu vily Čerych, je deset pod nulou. Šimon si kolem mě kope s míčem. Po dětských nohou zůstává ve sněhu koryto stop, zatímco dráhu lehkého míče značí sotva znatelný

obtisk. Nicotná prohlubeň, jako by tady anděl válel sudy. Což se právě na tomhle místě nezdá nepravděpodobné.

Vracíme se a cestou sbíráme spadané březové větvičky, skládáme je v rukách do metliček. Jdeme dlouho, musíme umetat cestičku. Jsme zasněžení a nikoho nepotkáme. Je nám dobře. Před bytovkou si metličky schováme do nízko střižených tújí. Na další den, na další rok.

Guláš

Prohledávám všechna zákoutí disku, jeho tišiny a laguny, ale o ten text, babičko, jak jsme přijeli na Tvůj pohřeb, o ten jsem asi opravdu přišla. Což není nakonec taková škoda, když jsem byla malá, říkali mi doma: když nechceš říct nic hezkýho, tak radši mlč.

Text si vlastně vystačil se vstupem do Tvého bytu. Ten den jsem poprvé vcházela smířená s prostředím pečovatelského domu, najednou to morbidně odpovídalo. A pak odemknout bez zaklepání. Vidiš, už jsme vevnitř, píšu to hrozně stručně, nic by mě nedonutilo psát znova stejný text, ani to nejde, je to jako darovat podruhé stejnou ledvinu, bolestivě otevřít tkáň a tam nic, už se to vypotřebovalo. A za dveřmi ticho, bezhybnost bytu, rázová vlna smutku, váhání nad prahem. Ale bylo nás víc a zadní řady neznají slitování, vneslo mě to tam, chodbičkou do uklizené kuchyně, nic odloženého, nic v půli, jen na stole přátelská cedulka *Vítejte, v lednici máte hrnec guláše, jako doma!* Pohřební guláš, poslední hovězí pomazání, rekviem z klišky zahuštěné chlebem.

Babiččiny pendlovky na stěně ostentativně nehybné, závaží plouhají při spodním okraji. To byl největší problém toho textu, už si vzpomínám. Jenže co s tím, když realita aktuálního

světa z nedostatku fantazie kopíruje literární klišé. Zastavené hodiny a seschlá květina. Džungle, která v Tvé péči hřezla z každého květníku, jak všechno rostlo a bujelo a pučelo, bez ohledu na vegetační období vyhánělo šlahouny,razilo do květu, a najednou na Tvém kuchyňském okně, jediná místní květina, změkklá orchidej. Svrasklý list rozbředlý do bezvládnosti, jeho masitá kůže obtéká parapet. Jistě, výboj racionality, k tomu nemohlo dojít jen za poslední tři dny. Jenže výboje racionality jsou v dané chvíli na místě asi jako guláš.

A do toho skupinovitost pietní chvíle. Hlouček, který okamžitě zaplní plochu bytu. Chuť ze vší síly něco zakřičet, vyčítat, tohle místo, každé hlasité slovo, koušu jazyk a zavíjím se do sebe, potřebuju někam do rohu, k zemi, a pak to chvění přetne maminka, moje praktická maminka schopná dostat jakémukoliv plánu či povinnosti. Dřív než já bere v potaz dítě ztuhlé z autosedačky a mávne rukou do muzeálního prostoru: *tak mu roztáhněte deku, ať se prokope, všechno si tu vybalte, po obřadu se sem vrátíme, tohle je pro dnešek takové naše zázemí.*

Skalice

Je to dobrý, je tam jen pět stupňů mrazu, to bude příjemný se projít, pronesla tchýně, když jsme balili děti do punčocháčů a svetrů a chystali se do ladovského výjevu za oknem. Mám posunutá měřítka já, protože bydlím v Praze, nebo ona, protože donedávna žila pod Radhoštěm? Každopádně teď jsme na neutrálním území pár kilometrů od Ratibořic. V kraji, jak se tu říká, a mně v tom ještě nepřestal znít ten hobití ozvuk. Přijeli jsme vlakem. Stupeň náročnosti středně pokročilý až pokročilý. Krosna plná plín a přebalovacích ubrousků. Ve prospěch dětských žádné osobní věci. Ve vlaku nutnost zbavit kočárek všech kol, aby ho bylo možné dopravit uličkou do kupé vytopeného na 15 °C. Děti za krkem a na hlavě, autíčka, křupky, mlíčko z termosky. Ale jsme tu a dobrý pocit, že se to zvládlo a nemuseli jsme od nikoho z rodiny drndat zapůjčení auta. Od léta poprvé z Prahy.

Myslím na to už před cestou, ještě dřív, než okýnkem nevěřičně hltám pláně sněhových dun, ten všerozměrný prázdný prostor. Chtěla bych vidět zasněžené Údolíčko. Přejít Úpu po dřevěném mostě, cesta krajem lesa, maličký zámek, kterému se ztratí opečovávané zahrady pod bílým plédem, a pak procházet rovinou podél

mlýnského náhonu. Jak vypadá zimní splav? Jenže od našich je to šest kilometrů, kočárek sněhem neprotlačíme, a i kdyby, děti mezitím umrznou.

Jediná místní kavárna má zavřeno. Takže sedím s notebookem v cukrárně, mrznu a zvažuju, je-li palčivější problém absence záchodů, nebo fakt, že sem už několikátá maminka přináší ukázat své dítě znehynělé objemnou kombinézou a šiřlavě ho podává přes pult k cukrářskému požehnání. Prodavačka hltá informace o prvních zoubcích a slabikách, jako by vypracovávala nějakou krajovou statistiku. Svírám svařák, nohy promrzlé na kost, protože na dlouhé vysedávání tu teplotu rozhodně neoptimalizují, a vztekám se na všechna českoskalická nemluvnata, na jejich buclaté blond matky, na všechny předškoláky, kteří důležitě kladou dvacetikorunu na pult a říkají dva větrníky, větrníky dneska nejsou, vyber si něco jinýho. Ticho. Tak chceš trubičky, špičky, nebo tady ty kornoutky? Trubičky, přikývnou vážně s čelem nakrabaceným závažností chvíle, a pak opatrně odcházejí, malý balíček v rukou, pod kterými plandají stažené palčáky. Nechci to pozorovat, je to drásavější než zprávy ze světa.

Obrazovka slabě vyzařuje běl prázdného souboru. Venku chumelí. Příchozím se mlží brýle, podupávají a rukavicemi oklepávají poprašek z kabátů. Už počtvrté narážka na ohňostroj, který se na Nový rok chystá na náměstí. V šest, přesně tak, do té doby máme otevřeno a pak

zas až osmého, inventura. A že to nezrušili! Čekali jsme, že se bude šetřit... Starosta chce asi poděkovat, že jsme ho zas zvolili. No jo, když my jsme ho tak moc chtěli, ušklíbne se bělovlasý stařík, šest míša řezů s sebou, tady jednu alžírskou a je v těch hořickejch šlehačka, nebo krém? Šlehačka, šlehačka. Tak jednu, to víte, člověk se bojí, že se o svátcích zhubnul! Když se směje, píská mu na plicích. Cukrářka mu přeje zdravíčko do nového roku. A pozdravujte paní. Náledí, dobře dělá, že nikam nešla.

Uklidňuju se druhým svařákem. Snaha uvolnit se. Prostě nebudu psát, jen odpočívat, flákat se u horkých nápojů, pak doběhnu k uvařenému obědu a muži nahlásím, že jo, že to šlo, psalo se skvěle a dík za hlídání, zítra půjdu zas. Ale naučený tlak na využití času mě přemůže. Ještě deset minut přemlouvám ruce potukávat studenou klávesnici a pak se provinile zvednu a zamířím zpátky k rodičům. Pomůžu nakrmit děti a uložit je k polednímu spánku. Po jídle si dám s ostatními kafe a budeme za lehkého poklimbávání hodinu dvě povídat o mně neznámých známých, protože mi přijde hloupé ulejt se k dětem do pokoje a číst Orlanda, což by se mi opravdu chtělo.

Pane Bože, kde přebýváš v takových bezbarvých chvílích? Když tě není nikde vidět, ztajeného v maloměstských kulisách, ale zas to není zlé natolik, abys byl odhalen trpící v trpících. Taky se zašíváš do vymrzlé cukrárny a uklidňuješ se laskonkou? Splýváš s květinovým vzorem ošoupaného čalounu? Nebo sám plníš trubičky šle-

hačkou, žehnáš dětem přes pult a svařuješ víno
zoufalcům, jako jsem já? Pak hodně hřebíčku,
Pane. A mandle, na ty se často zapomíná. A při-
top jim, maličkým, vždyť nevědí, co činí. Natož
píšou.

Dorty

V Orientu by ses, babičko, neztratila. Láká i děsí mě představa, jak bravurně bys smlouvala, s prudkými gesty vykřikovala na celou ulici, odmítavě vrtěla hlavou, na oko se divila a ovládla tržiště svým zvonivým smíchem, celá by ses jím otrásala a šmátrala rukou kolem sebe, abys neztratila rovnováhu. Pochodila bys pokaždé. Ta Tvoje schopnost sehnat cokoliv, usmát se, zavtipkovat, něco přislíbit, taktně předat, vyvednout. Jak jsem se mohla tak odrodit? Co si pamatuju, nemusela jsi vlastně o nic žádat. U všeho exkluzivního zboží, lze-li o něčem takovém v dané době a na malém městě mluvit, se s Tebou počítalo automaticky. Důvěrné naklonění přes pult nebo zazvonění telefonu, jindy rovnou zvonek u branky.

My, vnuci, jsme chodili nakupovat s dlouhými seznamy psanými na pevných štítcích z počítaček. Měla jsi jich doma krabice. Na rubu drobná čísílka, zkosený roh. Jejich zažloutlá uklidňující neměnnost. Jednotlivé položky a jejich epiteta *constans*, *2 okurky dlouhé štíhlé*, jsi psala tlustou obyčejnou tužkou s ohmatanými zámký Čech a Moravy. Krouhanou nožem. Obnažený kus tuhy dlouhý, zploštělý, do lesku zakulacený jako zobák kolpíka. Tvoje nákupní seznamy byly tak typické a my měli za úkol mávat jimi

tak okatě, aby bylo nade vší pochybnost, že ať se v obchodě objevilo dítě libovolného pohlaví a vzrůstu, tak to právě nakupuje paní Černá v zastoupení, a je tedy třeba vybrat zboží čerstvé, křupavé, nadýchané, libové, urostlé či prorostlé. Každý měsíc dva Čtyřlístky schované v Narpě. Mandarinky, cola ve skleněných lahvičkách, sardelová očka. Ovoce ze zahrad všech spoluobyvatel. Věčný úžas, že nic z toho nepovažuješ za privilegium, ale sousedskou samozřejmost. Jak by to mohlo být jinak, však komu ve městě jsi taky nepekla třípatrový svatební dort.

Nakoupit želé a na kuchyňské lavici ho dětskými prsty mnout s cukrem tak dlouho, dokud nevznikne hladká tvárná hmota, ze které jsi bříšky prstů modelovala růžičky. Rudé bonbóny získávaly s každým přidáním cukrové moučky lehčí pastelový odstín. Což se mi líbilo a Tobě bylo trochu líto. Chtěla jsem dávat cukru co nejvíc, a Ty jen kolik bylo nejnutnější. Večer všude po stole, sporáku, dlouhé lince, lavici, staré singrovce, židlích a štokrletech tácy s nevzhlednými dortovými korpusy pečenými v roztodivných nádobách. Závoje drobků, které jsi po kuchyni rozhazovala rozmáchlými tahy dlouhého nože, když jsi prokrajovala piškot na tenké pláty. Hromady ořechů, kila a kila, nikdy jsi ničeho nekupovala míň, rachot robotu, horko z rozžhavené trouby. Pak jsem musela jít spát.

Ráno navětraný chladný vzduch a v něm bez poskvrnky bílé mohyly, pagody, jurty a zikkuraty. Chrámy domácích vajec, poctivého másla, nejučtější šlehačky. Na nich marcipánové

ozdoby, nadýchané pusinky, naše růžičky, kokosové vločky, stříbrné perličky, ba i asparágus. Zdobení vždycky maximální. Tvůj nezaměnitelný výraz uspokojení z vlastní práce. Z pompézního, kalorického výsledku. Tohle by jim žádný cukrář neudělal! Pohrdání profesionalitou jako nepoctivou cestou ke slušnému výsledku. Uprostřed přelázané kuchyně Ti na čele stojí pár drobných slaných kapek. Babi, neumím upéct ani bábovku. Máš mě ráda?

Náměstí

Vidět aspoň náměstí. Uprostřed toho malého města rozlehlé hektarové náměstí. Všechny ty rozmarně nekonečné plochy bez aut, uprostřed drobný čtvercový parčík se starými stromy, barevná průčelí malebných domů a v nich obchody. Samostatné obchody, mimo všechny řetězce. Na dohled kostel, radnice, pošta, spořitelna. Na protilehlých stranách dvě cukrárny, radši mám U Raka. Pekárna, masna, knihkupectví. Svět. V rozích věže s lomenými branami.

Je nedělní ráno. Babička zůstává doma, snad ji nemá kdo odvézt a do kostela už sama nedojde, snad je krátce po operaci srdce a vůbec nevychází. Už jsem dospělá, nebo skoro. Sestra ještě chodí, vyrazíme spolu a s někým dalším do kostela. Zima, na všem hluboká vrstva neusazeného prašanu, který se vějířovitě rozstříkuje od nohou. Přesně takový byl pak na babiččin pohřeb. Sypký plážový písek. Kázání je toho dne hrozné, vytáčí mě od první věty. Sebevědomé, upovídané, ofenzivní. Vyklouznu těžkými dveřmi ven. Okouzlená, jak je to snadné, když jsem už velká a nemusím to nikomu hlásit, nic vysvětlovat. Nemám u sebe klíče a nechci babičku honit na dvůr, tak se jdu zatím projít.

Přicházím na náměstí, slunce stojí ještě docela nízko, ostré zlaté kontury. Jemný sníh neoslepu-

je, září jako podsvícený. A na tom běloskvoucím hektaru nikdo, pak na chvíli postava v dálce, ale brzy se vytrácí do postranní uličky. Naprosté bezvětrí. Sundám čepici i rukavice a zastrčím je do kapes. Potřebuju všechny smysly. Nohy v punčocháčích a nízkých botách tahám pánenským povrchem, tou dokonalou cukrářskou prací. Jen výjimečně, na chodníku při domech, úzký pruh šlápot. Chuť stopovat nedělní chodce jako zvěř. U vytržení courám sem a tam. Užívám si opravdovou bohoslužbu, která se toho dne odehrává právě tady. Jsem kněz i kostelník, varhaník, ministrant, soprán na kůru, kajícíník, seraf, vybledlý svatý. Sama uprostřed ozářeného pole mávám do nebe. Jasně modrého, až podivně horsky nad tímhle rovným krajem.

Pendlovky

Babiččiny pendlovky nejdou. Pošly při stěhování na následky vnitřního zranění. Což jsme hned neobjevili. Vypadají jako kdykoliv předtím. V dalším bytě obdrží místo na sytě zelené zdi nad bílou sedačkou. Hmoždinka klouže do papundeklového podloží, muž si oddechne, že právě tahle stěna, čímž se ušetří jedno vrtání do panelu. Dlouhý šroub. Nebo vrut. To se špičkou. Skříň hodin pečlivě otřít, opatrně zavěsit, vyvážit vodováhou. Čelně i ode zdi. Pendlovky nejsou hodiny na tužkovku. Cvrlikání euforie. Na zlaté kroutící se dráty zavěsit dvě těžká válcová závaží, kov dávno posetý černými znaménky a mapami. A za majestátního klapotu, jako když rumpálem zvedají most přes vodní příkop, natahovat mechanismus titěrnou zlatou klíčkou, dokud se obě závaží téměř nedotknou zaslého ciferníku. *Bim-bam!* vykřikuje Šimon radostně, *bim-bam!* A pak zavěsit kyvadlo. Kulatá kovová plaketa, velká a studená, jako by neodborně připevněná k nenamořené laťce. To dřívko snad patří k jiným hodinám. Vyčnívá obyčejností, matné a otačené. Ale když se dá kyvadlo do pohybu, nikdo ho nezpozoruje. Bez přestání kmitá, aby skrylo svoji nepřítapnost. Nesmí vysadit ani na okamžik. Dokud si ho nevšimnou, je všechno v pořádku. Jako srdce uprostřed těla.

Držela jsem takové srdce v holých rukách. Nevzhledné lidské srdce, legračně nebohé. Jak to patří, zkoumala jsem a ukazovák opatrně vsunula do plandajícího ústí aorty. Prst vklouzl dovnitř a jako periskop nahlédl do komnat. Srdce lehké a pružné, jako gumová maska. Nepoznám předsíň od komor. Nepoznám ani játra, která mi kdosi podá do ruky chvíli poté. Nedokážu vypitvanému vojáčkovi z druhé světové poskládat jednotlivé orgány zpátky do hrdinského formalínového těla. Zatímco nade mnou rozesmátí medici vrtí hlavami, jmenují dlouhými latinskými názvy každý nicotný vaz. A podívej, tenhle má tři plicní laloky, má plíce jak kůň! Seřízlé temeno lebky coby pitvací mistička. Všechno suché a čisté. Nejšpinavější plášť mám na sobě já, s barevnými skvrnami, nosívala jsem ho ve škole na výtvarku.

Tenká ruka, napnuté předloktí, dvě drobné kosti a docela seschlé snopky svalů a šlach. Kůžička leží kolem ruky geometricky přesně otevřená jako okenice. Silná a masitá. Překvapeně se podívám na vlastní zápěstí s tenkou prosvítající kůží protkanou modrými čarami žil. Tak tohle je to nejbytelnější, co mám. V jemné kůži jizva, jak o mě kdysi z přemíry touhy po lepším světě típnul Říša cigaretu. S dlouhým pohledem z očí do očí. Ty vole, tam mám tepnu. Já vim. Moje nejfortelnější, průsvitné já. Kromě toho malého seschlého vevnitř nejsem nic než vlastní povrch. Tenké, bezhmotné srdce, jako opuštěná kukla.

Kyvadlo se rozběhlo a hodiny začaly tikat. Systola–diastola. Tichý zvuk rezonuje dřevěným

tělem. Je slyšet výrazně, ale rozostřeně. Jako ucho přitisknuté na zeď, které slyší život za zdí překvapivě blízko. Babiččiny mýtské hodiny. Důvěrně známý zvuk, domov v cizím bytě. Zázemí. Jenže tikání se po chvíli mate, pokulhává, kovová plaketa leniví a neopracovaná tyčka kyvadla se stane viditelnou. Výkmit se zmenšuje, dokud se hodiny nezastaví docela.

Celý postup od začátku, ještě jednou a pak ještě. Hodiny sundat a nandat. Restart. Vyvážit. Rozhoupat. Ale oživovací pokusy končí bezvýsledně. Srdce nenaskočí. Čas není schopen uběhnout víc než pět minut. *Bim-bam, bim-bam!* ukazuje Šimon vyčítavě na hodiny. Na ciferníku zůstane trčet výhružných za osm dvanáct. Pozoruju nehybné ručičky a netuším, jak dosáhnout poledne. *Bim-bam, bim-bam,* žaluje dětský hlas pořád dokola a není síly, která by ho mohla umlčet. Tlak lítosti za očima. *Bim-bam, bim-bam,* zaklínám bezčasí spolu s ním. Je neoblomné.

zázemí se pak píše tudy

Bonbón

Dneska Dorce zaskočil bonbón. Banální zápletká. Uprostřed obchodu, když jsem Šimonovi vybírala pláštěnku do školky. Letmé otočení, jestli děti něco nedemolují. Stála u koše s pěnovými míčky, ruce v ramenou bezvládně svěšené a bezhlesně na mě upírala oči. Až když to s ní dvakrát trhlo do předklonu, mihla se mi před očima scéna z drogerie, kde děti dostaly před pár minutami bonbóny s červeným a bílým ložem kentaura.

Najednou stříh, svět pomalejší, změněné vnímání. Všechno pustit z rukou. Podepřít, plácet mezi lopatky. Začít se děsit. V hlavě v tisícině vteřiny proběhnout strašidelné nákresy z příruček péče o dítě. Otočit zády k sobě, obejmout pod pažemi, zvednout, třást. Jak dlouho, jak dlouho to zkoušet? Kleknout si. Upřené slzící oči. Z nedostatku dalších nápadů ji pohladit, sevřít rameno. Co dělat, začít křičet, ať zavolají záchranku? Nepatřičnost. Přijeli by za pět minut. K čemu to je? Absurdní doba, nic jako pět minut neexistuje. Jak dlouho už to trvá, deset vteřin, minutu, dvě? Lidé okolo přehrabují regály. Jsem matka, jsem přece matka, musím to dokázat, je to moje povinnost. Zase třesení. Věčnost upřeného pohledu, věčnost bez zvuku. Holčičko. Náznaky zvracení. Ze zoufalství jí vrazit ruku do

pusy, hledat, lovit, ukazovákem sjet až do jícnu a ucítit, nahmátnout, napodruhý podebrat a vytáhnout ten posranej kulatej bonbón.

Konečně pláče nahlas. Roztřást se. Držet ji pevně, držet se jí pevně, jednou rukou hladit, už je to dobrý, už je všechno dobrý. Čas povoluje. Vnímání. Šimon mi urputně strká před oči, do očí pistolku zatavenou v tlusté folii, vlastně to asi dělal celou dobu, konečně mám sílu mu říct, ať toho sakra nechá. Sedíme na zemi, kolem nás nezúčastněné lemy kabátů. Prodavačka mi podá papírový kapesník. Dojde mi, že jednu ruku držím pořád bokem, balancuju v dlani žaludeční šťávy s ohnivě červeným terčem reklamního bonbónu.

Až když se Dorka uklidní a plynule přejde k lomcování rukou, že chce do houpacího auta, až když vhodím desetikorunu a děti se bezpečně chytí volantů, zhrouťím se do klubíčka a lapám po dechu. Čirá hrůza. Alternativní konce. Bylo to na mně. Všechno bylo na mně. Přednášky, prezentace, workshopy, kázání, semináře, co to je proti péči o tenhle trpasličí národ? Umanutý a křehký. Bylo to na mně. Kdo to má unést.

Jako když jsem jela do Mýta za babičkou. Moje poslední cesta vlakem do Mýta. Kolikrát jsem tudy jela, a stejně nikdy nepoznala, kdy se blíží Choceň s přestupem na motorák, a do vibrující chodbičky vyšla příliš brzo z obavy, že ty zákeřné dveře na poslední chvíli neotevřou. Moje první dospělá trasa, tudy poprvé sama na cestách. Být opatrná. Neztratit lístek. Poprosit, aby mi někdo zvedl batoh na horní polici. Cesta

s knihou, cesta pozorování kapek na okně, cesta se štěnětem zabaleným ve starém županu, cesta na podlaze kupé s třicetikilovým retrívrem na klíně, protože se nikdy nepřestane bát toho zlověstného hrkání v podlaze. Cesty k babičce.

Tehdy, naposledy, s velkým očekáváním. Stejná trasa, jiné kulisy. Jako dospělá, jako budoucí matka, jako reportérka. Dítě v těle, první dítě, první těhotenství, pýcha a bezradnost. A diktafon v kapse. Nahrát si to. Všechna ta vyprávění, která jsem celé dětství poslouchala v útržcích, porcovaná do historek a drobných narážek, všechno to lineárně zafixovat do zvukové stopy, klást doplňující otázky, nechat vyjmenovat všech devět babiččinych sourozenců ve správném pořadí, ptát se na roky, místa, vztahy, důvody a souvislosti. A tak to nakonec nějak bylo.

Náš poslední čas, co se počítá. Na chvíli vytěsnit klaustrofobii bytové buňky pečovatelského domu. Sedět u kulatého stolu s květovanými hrnký čaje a po pár větách zapomenout na nepřátelský diktafon na ubruse. Mluvit schválně nejdřív od věci, mimo, zvykat si. Začít podrobnou genealogií. A pak se doptávat na velké příběhy. A dostávat jejich o poznání plošší a nekomplikované verze, doplňovat detaily za ní a obávat se, že nebudou potvrzené, občas být překvapená. Je to vyprávěním, nebo mojí paměť? Ale o to v tu chvíli nešlo. Ptát se a hladit pohublou ruku. Oči Ti slzí od smíchu, pláče, ze vzpomínek i čistě fyziologicky. Stejně jsi to nejzajímavější řekla vždycky mimo záznam. Když jsem utírala prach na skříních – Nemůžeš lozit

po vejškách, Janinko, když jsi těhotná! Babi, vždyť stojím jenom na židli. Co když se ti zamotá hlava, já to nemůžu vidět. Tak jenom na kraj, nenatahuj se dozadu – a nadzvedla černou vázu s jemnou rytinou páva. Víš, odkud je ta váza? To si u nás schovali jedny Židi, co je pak odvezli transportem. Nikdo se nevrátil. Spoustu věcí si u nás nechali. Jo, na Vinohradech, bydleli s náma v domě. Weissovi, strašně hodný lidi. Pak vyprávíš o jejich dětech. Kamarádky. Místo žlutá hvězda říkáš žlutý terč. Dlouho potom si nějaký jejich příbuzný pro ty věci přijeli, většinu si toho vzali, ale něco nám nechali, jako za to hlídání. Tuhle vázu a pak takovej ten servis, pamatuješ, ten s těma jemnejma kytinkama, takovej modro-červeno-zlatej jemnej vzor. Víš? Nevím, babi, jedlo se z něj někdy? To ne, to ne. Byl v obýváku ve vitríně, takhle vpravo vzadu, za těma dřevěnýma srnečkama, jak jsi je pusinkovala, pamatuješ? No ty srnečky jo. A kde je teď, vidíš, no to nevím, u někoho z dětí asi někde je.

Nebo o tom jugoslávském malíři, co se u Tebe a dědečka schovával. Byla jsem z něj občas na mrtvici! Já třeba něco uvařím, volám k jídlu a on: to je krásný, to je nádherný, to si musím namalovat. A teď odběhne, vrátí se, roztáhne barvy, všechno to vystydlo, von byl trošku šáhlej! Ale moc hodnej byl. Moc obrazů u nás namaloval. Pamatuješ ten obraz, jak si hraju s tvým tátou v malým pokoji? A ty dva portréty mě a dědečka, ty má teď malá Eminka. Toho mýho portrétu si on moc cenil, že je to opravdu povedenej obraz, jednou byl i na nějaký výsta-

vě někde na západě. No a ten dědečkův, toho si tak necenil, ale zase si byl Stáňa podobnej. Krásnej obraz.

Nebo když sis najednou vzpomněla, jak se jmenoval architekt, co navrhl ten ořechový nábytek, který si pradědeček jako prvorepublikový úředník nechal udělat do kanceláře v Užhorodě. Nebo ještě v Mukačevě? Každopádně mi nábytek tou dobou stál už rok v obýváku. Teda jen gauč a křesla, vyřezávaná prosklená knihovna byla u bráchy, těžký psací stůl, pod kterým si hrával dědeček, pak táta, pak my, stojí u našich. Komu by se to mohlo vejít do bytu všechno. Na to jméno sis vzpomněla, když jsme se pro ten den loučily. Skládala jsem deku, kterou jsi mi předtím hodila přes nohy. Vzor deky si pamatuju, to jméno ne.

Jenže tomu všemu předcházelo uvítání. Poslední kilometry cesty, moje všudypřítomná únava, moje všudypřítomná nevolnost, bolest zad vystřelující do levé nohy a taky opilost těšením se na pevné široké objetí, na babičku Noemi, všechno jí to složit k nohám, tíhu nenarozeného bezejmenného hošíčka s dilatací ledvinových pánviček, co to znamená nevím, nevím, babičko, někdo říká, že to nic není, někdo mě straší, prostě na to nemyslet, být chvíli rozesmátou oplácanou holčičkou bez zodpovědnosti, kterou nejde nemilovat, protože je tak roztomilá, po které budeme uklízet a všechno jí odpouštět a motat jí ruličky ze šunky a smát se tomu, jak sveřepě zpívá, předcítá nesmyslné příběhy z leporel a loudí mandarinky.

A pak ji konečně uvidět, ve dveřích té dlouhé chodby plné vchodů a stařeckého pachu, pohublou a sehnutou nad hůlku s gumovou patkou. Dojatý úsměv nad mým vybouleným trikem – Janinko, tak ty budeš maminka... Najednou to stáhnutí v krku, padnout jí do náruče, schovat se, zmizet, jen obtížně hledat skulinky k nádechu. Jenže vzápětí ucítit v ruku to křehnoucí tělo, sehnout se k ní, její řídké přelakované vlasy mám hluboko pod obličejem, obtočit ruce, zase ten pevný stisk, padnutí tíhy, ale něco je jinak, fatální záměna rolí. Ona se mě drží. Pevně se mě drží, tiskne se ke mně. Zavřu oči, uvnitř se to rozkmitá, jsem tenká, tenounká jako list. Pravou rukou podpírám oblost břicha, svého maličkého dítěte, levou hladím oblá záda svojí malé babičky. A nikdo z nich se mě neptá, co potřebuju. Jestli jsem připravená. Jestli to vydržím. Nikdo mi neříká, jak to dělat. Jak je oba držet. Jak odteď všechno držet. Jak si hned poté sednout jakoby nic za kulatý stůl s květovanými hrnkami čaje a ptát se jako dospělá, držet babičku za pohublou ruku, poslouchat nářek a těšit ji, těšit, protože od toho tu teď jsem, jakkoliv to ve mně nepřestává kmitat.

Jak všechny unesu. Co budu dělat, až mi bude úzko a tenko, až budu nevyspalá a nervózní, až bude svět babičkyprostý a dítě se mi začne uprostřed obchodu dusit reklamním bonbónem, v tichu a mimo plynutí času na mě bude z červeného obličeje upírat lesklé oči. Ty svoje, ty moje, ty babiččiny modrošedé oči.

Proutíčko

Záznam babiččina vyprávění. Jak můžou tyhle dvě epizody stát tak křiklavě vedle sebe. Vážně si toho rozporu nikdy nevšimla? Uzounký proutíčko a Jak Bajů počůral lev.

Jestli jsem někdy pocítila tíži rodové viny, tak to když babička vyprávěla o malém proutěném kočárku, co jako malá dostala. Kdo ví od koho, prostě měla najednou kočárek na panenku. Deváté dítě z deseti něco dostane. Rozechvění. Ten den nejde usnout. Hraje si, hraje. Zaparkovat u postele, ruka spuštěná přes okraj matrace, svírat, tisknout, pohupovat. Ráno je kočárek pryč. Dvě starší sestry jdou k někomu na návštěvu a proutěný kočárek s sebou vezmou jako dárek. Babičko, to nevěděly, že je Tvůj? Sféra nepředstavitelného. Taky mám sourozence. Jednou mě bratr osprchoval v oblečení ledovou vodou, to když mě hlídal a já předstírala, že jsem se zbláznila, trhala sebou a pouštěla z pusy pěnu. Taky jsme si se sestrou občas podrápaly předloktí a bratr mě svazoval uzlováčkou. Taky jsem bráchovi snědla balení žvejkaček s Tomem a Jerryem, ale tohle je prostě mimo oblast chápání. Sourozenecká patologie. *To víš, že věděly, že byl můj, ale bylo jim to jedno, nějak si to asi neuvědomily.* Ne, babi, ani kdybych se snažila, tak to nepochopím, a na-

víc se nechci snažit, v mém světě tahle rovnice nefunguje. Jestli mám k širšímu příbuzenstvu trochu rezervovaný vztah, myslím, že je to proutíčkem.

Noční představy, že mi sourozenci udělají totéž. Virtuální vztek, ty myšlenky si pak zakazuju, prolamují se do reality, nedůvěřuju, všechno důležité si беру večer do postele, postel jako ostrov, co není pod peřinou, odpluje, hračky a bonbóny a boty hlavně, panická hrůza, odplout do cizího nepřátelského světa bez bot. Hornatá oblast nočních můr, absurdních sofiiných voleb, jaké mě trápívaly, koho mám nejradši, vybírat ve vteřině, před publikem, koho odmítnout, třas, dokud mě jednou nenapadne se nadechnout a říct: je to vykonstruovaná kravina, tohle odmítám řešit. Po letech kousání nehtů všechno ve vteřině pryč. Světelný meč. Kolik toho člověk vytrpí, než se naučí odmítat zadání. Nemít názor. Neřešit hádanky. Otočit se a jít.

Přede mnou je babička hájí, jenže když nemluví o sestrách, ale o samotném kočárku, lesknou se jí oči. Po osmdesáti letech. Pořád, pořád živě to ráno, kdy nestál u postele, ukradli jí ho, když spala. I na záznamu se jí zachvěje hlas. Vzápětí moje nejistá těšitelská role. Hlazení ruky. Však Ti teta před časem dala takovej kočárek, vid', to bylo moc hezký. Máš ho tu? Má, stojí ve vedlejším pokoji. Znalá matčina traumatu, nadělila jí teta k narozeninám proutěný kočárek, to jsme se nasmáli a naobjímali, teď si s ním hrajou pravnoučata. V záznamu je babič-

čin pokus vyloudit úsměv neslyšný. Zato ta věta zazní, naprosto vážná, zkormoučená. Když tamten, Janinko, ten byl z takovýho krásnýho, *uzounkýho* proutíčka! Hledá slova, když řekne uzounký, řádkou pevně stisknutých prstů několikrát přejede linku na ubruse. Má stejné nehty jako já. Kde je lehkost vyprávění domácích historek. Jak se maminka vyklonila z okna, aby zavolala děti, a vypadly jí zuby, narůžovělé cvakačky ladně letěly Římskou jako ta bomba pár let na to, kde je ta lehkost vyprávění o náletu. Nezhojitelné proutíčko.

A vzápětí přijde vyprávění, jak Bajů, Bajů zachránce, Bajů zdvihače pian, počůral lev. Jakkoliv o samotném lvím čůrání příběh mlčí. Dodnes nemám situaci technicky zpracovanou, jen že tam asi bývaly mříže, a ne plexiskla, říkám si. Ale o to nejde. Babička se sourozenci chodívala do zoo. Dostali korunu na tramvaj, ale šli pěšky, aby měli za co koupit opičkám oříšky. Smělo se krmit, nebo to bylo ilegální? A kde se oříšky kupovaly, cestou v zelenině, před vchodem v kornoutku, meziválečné mincové automaty? Jak jsem se mohla nikdy nezeptat. To mi vážně tak zoufale nešlo o nic, než aby babička vyprávěla? A když jednou Bajů počůral lev, neznámo jak, Baja heroj v potupné cirkusové scéně, šlapaly zas děti bez zkrmené koruny společně z Tróji zpátky na Vinohrady a nechtěly, nechtěly, aby šel lvem počůraný Baja tu dlouhou cestu s nimi. A tak se na něj otáčely a dupaly a pokřikovaly: ty s náma nechod', smrdíš! A babička ožívá, babička najed-

nou u vyprávění trochu hraje, dostává se do ráže: *a on bréčel*, zase ten její zvonivý smích, lehce zaklání hlavu, smích babičky Noemi, jak se tomu, babi, můžeš sakra smát, je to brácha, kterej Tě strčí za pár let za piano a přijde u toho o oko, ale k čertu s velkým příběhem, je to prostě brácha, malej kluk, to si nevzpomínáš na proutíčko?

Jistě že nic z toho neříkám, v záznamu pauza, dokonce se trochu usměju, jakkoliv to vidím najednou jasně, vidím jiná pravnoučata, jak sedí s diktafonem u jiných kulatých stolů s květovanými hrnký čaje a s jinými babičkami se od plic smějí proutíčku: a tak jsme nevěděly, co do takovýhle nóbl rodiny vzít, ale pak jsme si vzpomněly, že dostala Ema ten kočárek, a prostě jsme ho, smích, rodový zvonivý smích, lehce zaklánějí hlavy, tak jsme ho vzaly a utekly s ním pryč!

Tak proč se o to mám snažit já, když idyly a křivdy dětství hnízdí hlouběji, než kam dosáhne dospělá reflexe. Kdo čeká, že se jednou octnu za tím, že to překonám. Jen vlastní trýznivé zadání, odmítnout ho, otočit se a jít, jen ať to zeje. Jak s tím taky bojovat, odkud zahánět dětské přilnutí k domu, kam setřást stesk, kde se zbavit zloby, komu to vypsát, kudy, kudy obejít svoje uzounký proutíčko.

Pruty

Ty pruty jsou zrádné. Vypadají, že se dají zlomit jako nic. Ale jakkoliv se zdá větev suchá, někde hluboko v ní něco proudí, a když ji zkouším ulomit, pruží a prohýbá se, napíná, pění se vlhkost, drží to urputně. Děti jen tak lomcují, bezodkladně potřebují klacík, a když se začínají vztekat, nechám se zviklat a pustím se do toho taky, zkušeně, lámu do ostrého úhlu, kroutím, ale jenom se to obnaží a rozšklebí a nepovolí. Vrábí se mi ta kafkovská povídka, její čtyři řádky leží napříč bílou stránkou právě jako kmeny ve sněhu, o kterých se v ní vypráví, a které prý jsme. *A napohled bys řekl, že stačí malý náraz, abys je odsunul. Nikoli, nejde to, jsou totiž s půdou pevně spojeny. A hleďme, dokonce i to je pouze zdánlivé.*

Podoba

Na blogu A2 najdu odkaz na internetovou aplikaci, do které člověk nahraje portrétní fotku a uvidí divy. Kdokoliv si může svůj rozespálý obličej zobrazit jako plátno ze štětce malířů zvuchých jmen, může si vyzkoušet, jak by mu slušela jiná rasa, změnit věk nebo pohlaví, jako by to byl nový účes.

V rychlosti hledám nějakou svoji fotku. Nemám v notebooku moc obrázků a už vůbec nepodléhají žádnému systému, ale nakonec přece něco najdu. Dívám se do objektivu trochu zešikma, což je pro celou operaci poněkud diskvalifikující, a tomu odpovídají i nepřesvědčivé výsledky pokusu. Zatímco prezident Klaus od Modiglianiho, na kterém Ádvojka ilustruje um udělátka, vypadá impozantně, moje fotky jsou obrazovou kaší nepřirozených digitálních mutací. A to i přesto, že jsem předem poctivě zakreslila, kde mám oči, kde nos a kde ústa, jako v nějakém bizarním formuláři pro vystavení intergalaktického cestovního pasu, ano, tyto skelnaté těkající štěrbiný jsou moje oči, tím se dívám, zatímco okrouhlý hrbol mezi nimi, to je čichový receptor. Vyplnila jsem i barvu kůže, na kterou se cítím, a jak se to má s mým stářím a pohlavím. Když jsou přípravy dokončené, rychle překlikávám z jednoho filtru na druhý,

připojení nestíhá a s velkým zpožděním, dle vlastního tempa a uvážení chrlí moje stínové obrazy, obličej připomínající ukáplé broskvové pyré a v něm dvě šedomodré oči, moje oči, jedno zaostřené a druhé ne tak docela, takže budí dojem, že hledí víc dovnitř než ven, že hrnec broskvového pyré někdo na plotně přikryl poklicí a plující zářivá duhovka se v něm okamžitě potáhla mléčnou mázdrou.

Lhostejně sleduju displej a už bych měla jít něco dělat, když se na něm najednou bez varování objeví babiččina tvář. Přesná, nezaměnitelná, snad trochu hubenější a s překvapivě mladýma očima, jedno zaostřené, druhé ne tak docela. Cukne to se mnou, ale než si můžu obrázek prohlédnout, obličej se už zase mění, pokožka vypíná a vystupují lehce asijské rysy, nicméně oči se k nim nehodí, tvář je znetvořená ve špatně namíchanou multikulturní pastu. Ťukám na mezerník, jednou, dvakrát, desetkrát, prosebně mačkám backspace, ale počítač mi vlastním tempem generuje nové a nové identity a nabízí je k rychlému ochutnání. Rezignovaně čekám, až se uklidní. Když konečně spočine, jdu hledat babičku, musím ji někde v sobě najít, byl to jen věk, čtyřicet, padesát, šedesát let navíc, nebo nějaká záhadná kombinace faktorů? Nicméně aplikace je z mého obličej unavená, dlouze váhá, až nadobro zamrzne a napořád mi přisoudí šedou pleť a nakrčený nos. Vlčí podoba.

Ale někde jsi tam byla, já to viděla. Dívala ses na mě ze zrcadla a nebylo v tom navzdory přirozenosti takového zjištění vůbec nic uklidňují-

cího. Nejsem přece Ty, já nikdy nebyla na smrt zraněná, nemám tělo plné skla, neodjela jsem sama na rok do země, jejíž jazyk neznám, neodvedli mi muže týden po svatbě na vojnu do Košic. A Ty, babičko, Tys zažila někdy něco z toho, co já? Ty výčitky, pochybnosti, ten děs? Děs, který nemá žádný vnější rámeček. Válku, nemoc, přírodní katastrofu. Tolikrát jsem se ptala – Tebe, ne těch, kdo tradují cizí velké příběhy – na to, co bylo pod každou epizodou. Jak ses cítila, co jsi prožívala, jaké to bylo uvnitř, když tehdy. *No to víš, těžký to bylo*, shrnula jsi s laskavým, trochu neúčastným úsměvem ve tváři a přidala pro lepší náladu nějakou humornou příhodu, jejíž hořkosti jsem se většinou neměla sílu smát. A z vyprávění zbyl zas jen ten rámeček. Vnější zápletky, která mě na knihách nebaví. Události, kolize, krize, peripetie. A pak jakási úleva, že přišel konec, a překrýt to novou epizodou. Nikdy Ti ta katarze nechyběla, babičko? *No to víš, těžký to bylo...*

Nikdy ses nebála, že je všechno špatně a že to už trvá celé tak dlouho, až něco praskne, přeskočí, zadře se a už s tím nikdo nepohne? Že se díváš na svojí podobu do zrcadla a vidíš rozpitého cizince, kterému někdo generuje tvář? Nikdy Tě neděsilo, co je pod ní? Že třeba nic. A jestli, nikdo se nedozví co. A kdyby dozvěděl, tak Tě buď odsoudí, nebo ho to nebude zajímat. Babičko, někde Tě v sobě mám, před chvílí jsem to viděla, ostatně říkají mi to odmála. Jen vážně nevím kde. Kde je ve mně co širokého a jásavého, co dobrého.

A Ty, Tys v sobě snad měla kousek mě? Pověz, kde byl, probouzel se někdy v noci a plakal do vysokého polštáře, zatímco dědeček spal rovně na zádech? Vyplížil se někdy ve vlnáku do zahrady, lapal vzduch, nachodil kilometry podél prádelní šňůry, usínal v kůlně? Kousala ses, babičko, někdy do prstů, až zmrtvěly, protože ses bála, že ublížíš vlastním dětem? Prokousla sis někdy v hrůze kůži na zápěstí? Třeba když to létalo, když houkali, když to bouchlo, když Tě hledali, když Tě vlekli ze schodů a Tys za sebou pozorovala tu tlustou krvavou stopu, když v nemocnici rozhodli, že už nestojíš za to? Nebo kdykoliv později, snad právě později, když svítilo slunce a maloměsto se tetelilo horkem a dědeček chodil po práci na plovárnu, zatímco Ty jsi po práci vařila a pekla a prala prádlo pro celý dům, když děti už měsíc stonaly, když jsi dochovávala svoje i mužovy rodiče. Nic v dějinách světa by mě nezajímalo víc, než jestli v Tobě bylo kousek mě, akorát to nikdo nevěděl. A všichni Tě znali jenom jako nezkrotný živel obětavosti, vtělenou dobrosrdečnost a ochotu a smysl pro humor. A laskavost, nekončící laskavost, jemine, kdo říká, že jsem Ti v čemkoliv podobná.

Kdybys žila, babičko, nemohla bych to říct. Copak bys čemukoliv z toho rozuměla a nenapomínala mě, ať neříkám hlouposti, ať se nerouhám a že jsem moc šikovná a mám krásný vlásky, *ale, Janinko, už si je nebudeš stříhat tak nakrátko, vid'?* Kdybys žila a já pozorovala Tvoje bolestivé stáří, nemohla bych Ti závidět. To zas

až teď. Žes to zvládla statečně hrát celý život. Že na Tebe ten kousek mě, byl-li jaký, nikdy neprasknul. Žes dostála zářné pověsti a všem očekáváním. A žes měla tu zahradu. Žes mohla v noci tajně nadechnout až dolů, vší silou tisknout v dlani smrkovou větvíčku, plakat a ojídat rybíz. Babičko, ať už to všechno skončí.

IPL

Kulaté kožené křesílko vylidněného beauty salonu. Nutí mě sedět rovně. Naproti prázdné kadeřnické židličky a vyleštěnému zrcadlu, ve kterém bezbarvě splývám s pasáží za prosklenou stěnou. Právě si říkám, jak je nevhodné a odhalující přiběhnout sem, do centra vši krásy a pěstěnosti, s mokkými vlasy stočenými pod bundou. A pak zůstanu zírat na slečnu, která docela obyčejně vešla do dveří, u krátkého pulťíku nahlásí mladíkovi s hlavou vlhkou gelem: jdu na IPL, podpaží, třísla, brazílie, a vzápětí se pohodlně schoulí do designového pomerančového křesílka a vyndá McCarthyho Cestu, palcem ji otevře u záložky ze vstupenky na Reynkovu retrospektivu a čte.

Čte a po stránkách se vlečou otec se synem troskami civilizace, vlečou se vymřelým městem, dálnicí s nákupním košíkem a jedinou kulkou, je to sžíravé, až jí občas cuknou svaly na předloktí, až se oči vzpírají, ale pro vnějšího pozorovatele klidně kloužou po řádcích a za pár minut dívka zaklapne knihu a roztáhne kolena na lůžku obloženém osuškami a slečna s hlubokým dekoltem vytáhne mašlovačku a potřě jí labia gelem, nebude šetřit, a v hlavě se to všechno spojí, po té silnici v oblaku dusivého popílku, po dítěti spícím pod igelitovou plach-

tou začne klouzat ultrazvuková hlavice a krotkými výboji oždibovat kořínky chloupků.

Fascinovaně si prohlížím její klid, jistotu, s jakou otevírá knihu a vystavuje ponurý přebal vedle blýskavého nápisu Mythic Oil na kartonovém poutači. Pěstící mýty v průhledných flakonech, vmasírovat do kůže, aromatizované mýty o vzniku hladkého světa, světa bez strnišť a zarůstajících chloupků. Prohlížím si, jak samozřejmě čte, jakkoliv to přece někde ví, taky to musí vidět, že se chová jako kretén, že nelze vyzobávat z každého něco, obývat všechny světy, že si zahrává a kůže to pnutí jednou nevydrží a pukne drobnou trhlinou v týle. A žádná kosmetická procedura s tím nic nenadělá, všechno půjde ven.

A čím déle si ji prohlížím, tím hlubší otupělost se mě zmocňuje, ať si dělá, co chce, ostatně spala jsem dneska tři hodiny, jsem vyrovnaná z únavy a říkám si, proč mě to tak zaskočilo, vždyť co jsem od ní čekala, co můžete asi tak čekat od ženy, která přijde do beauty salonu s mokkými vlasy stočenými pod bundou.

Spiderman

S rodinou týden na horách. Ty hory jsou ve skutečnosti podhůří, je to přece dovolená, ne německá romantická literatura. Mlha kamufluje. Že je mezi horami a podhůřím rozdíl, se provalí, když po půl hodině chůze pořád nenacházíte terénní vlnku, na které by se ty sánky aspoň rozjely. Nebo když ve vlaku narážíte čepičky do čela, přes to kapucu a kapucu, nasazujete rukavice, *palec do palce!*, *palec do palce!*, a tlačíte se s batohy uličkou k výstupu a tříletý mudrlant, který přece nikdy neviděl větší kopec než Petřín, umanutě opakuje *A kde jsou ty hory?* Skřípou brzdy, dveře zakousla vrstva námrazy, *Čekal jsi Himaláje?* Děti jsou netaktní. Pět dětí v chalupě nesnesitelných. Především proto, že aktivní, hlučné a zpupné jen ty dvě naše, jako vždycky.

Poslední večer. Křiky a vzteky a žaly konečně tiše oddychují v postýlkách a my se sesedneme kolem velkého stolu v kuchyni, nakrájená jablka, vyloupané pomelo, a někdo se zeptá mého muže, jak se má. A protože už není moc řečný, vlastně by šel radši spát, nebo někam na pivo, klidně noční výstup na Trosky, cokoliv, ale sám, chápu, musela jsem ho trochu doplnit. A pak se to stalo, kdo ví proč, a něco prasklo a uvolnilo dlouhý proud, jako když lupnutí v dutině spustí

rýmu a hodinu teče nepřetržitě z nosu. A já se rozpovídala a někdo zeptal a jiný komentoval a já se přela a obhajovala a vysvětlovala a brečela a ventilovala a ventilovala, takový prima rodinný večer. A měla jsem poprvé v tomhle století pocit, že jsem jim, svým nejmilejším, o sobě něco řekla. A jedna to pak shrnula, že mám dobrou schopnost sebe prezentace, a druhý mi za tři dny napsal mail, že muži jsou v krizi a doma potřebují podporu, optimismus a nezdolného ducha, a ne mě. A zbytek se nepřel, ba mi občas někdo stíkl rameno a dal pusu do vlasů, krev není voda, a tak si to všechno jenom mysleli. A budou mě tolerovat dál, ostatně tolerance je ctnost, můžou ji na mě trénovat, sousedka s burkou jim pak už přijde jako mizivý problém, snad na to brzo zapomeneme uprostřed hovoru o komických přeřeknutích, vývojových pokrocích, uprostřed deklamování říkadel a v nevyhlášených soutěžích o nejbarevnější obrázek a stavbu z modelíny Play-Doh.

A všechny ty večery, co jsme tu spolu poseděli, notebooky, sluchátka, knihy, křížovky a diskuze o povaze a fungování internetu, v Praze totiž probíhaly demonstrace kvůli protipirátskému zákonu ACTA, o přímé volbě prezidenta, tak už to prošlo!, o omáčkách a o Patovi a Matovi a Červeném traktůrku a o dětech, o dětech, o dětech, všechny ty večery jsme se bezvýhradně a očistně shodli aspoň na jednom, totiž že jsme milovali babičku Noemi, že byla tak milá a laskavá, ne subtilně, ale zemitě, nahlas, že její chyby sladce věncily její dokonalost,

že to nikdo nikdy neuměl s dětmi tak jako ona, že to nikdy nikdo neuměl s omáčkami tak jako ona, nakonec ani s Patem a Matem, a kdo ví, jak by zatočila s přímou volbou a autorskými svazy, jen kdyby měla příležitost.

A na stole ležela Šimonova pistolka s obrázkem Spidermana z trafiky v turnovské nádražní hale, zachránila nám půlhodinové čekání na přestup za cenu, že jsme postříleli půl nádraží, a já uviděla Tvoje tělo navlečené do červeno-modrého elastického kostýmu, všichni superhrdinové světa by museli padnout, aby se z jejich kůží dal ušít tak majestátní skafandr, a houpala ses na laněch mezi mrakodrapy a šplhala po zdech, bez zaváhání, ač bylo vidět, žeš prodělala revmatickou horečku a že hlodá artróza, a skákala jsi z mostů a chytala nás, padající do temnot, a nosila nás z hořících domů a rvala násilníkům z rukou. Napůl to byl bdělý sen jako únik z únavy večera, napůl truchlivý fakt, že jsi přítomná právě asi tak jako Spiderman, nedílná součást kulturní encyklopedie, sdílená zkušenost, formující prvek dětství, ale až doběhnou titulky a plátno ztmavne, až se vyčerpá vodojem příhod, které si o Tobě dneska budeme vyprávět, až dopijeme víno a rozejdeme se do chladných ložnic, Spiderman zmizí, uklízečky zametou popcorn a svět zůstane vydaný napospas Green Goblinovi, Carnagovi a Mysteriovým speciálním efektům. A děti se budou vrtět v postýlkách a my se budeme bát převalit z boku na bok, aby se neozval jejich pláč, a doktor Octopus bude sprádat plány.

Road trip

Blíží se konec knihy. Okamžik, kdy řeknu dost, kdy někdo řekne dost, už je toho hodně. Text, který nejde ukončit, jen uzavřít. Vzpomínání na babičku. Babička ve mně. Postupně pročítám starší fragmenty, dneska právě ten, který jsem psala před lety tady, v bývalém Obratníku, t. č. Symbióza, zítra ráno si sednu na chvíli do Fra a budu redigovat své letité texty z Fra, mezitím drobná intermezza z Mamacoffee. To není křeč záměru, to je pohyb po neměnných trasách, jakkoliv bydliště se střídají. Pokus o ukotvení mezi stolky a nohy židlí, když už není jiná krajina, ke které se vztahovat. Mravenčí stezky mého dospělého života a nemožnost cokoliv změnit.

Slíbila jsem napsat o učitelce angličtiny, až budu mít po státnicích. Tehdy to bylo jasné označení, po pěti letech studia státnice. Teď u nich sedávám v komisi. Státnice rok co rok. Změna? Geograficky maximálně o metr a výhled na opačnou stranu, tj. do dveří, ne z okna. Nervozita a únava zůstávají. Zůstává i roztomilá angličtinářka. Akorát si tykáme, máme svoje čísla a adresy, bydlíme u stejného rybníka. Občas se potkáme na procházce, každá dvě děti. Je tohle ta změna? Ona dodělala doktorát, já pořád ještě nezačala, na kontě má pár překladů americké poezie a péči o sebraného Borgese, já

dvě knihy, teď už tři. Pořád je s Jáchymem Topolem jedna generace, a já myslím ne. Pořád je roztomilá. Nic podstatného se nemění. Mravenčí stezky.

Tápu, kdy nastává ten zlom a plynutí osobního času s burácením překoná rychlost zvuku, takže se dál míhá už mlčky, v neusledovatelném tempu. Němý úprk, ve kterém už nestihne proběhnout jakákoliv podstatnější změna. V té závratí se nakonec drobné tělesné atrofie stávají jediným svědectvím o vývoji. Bílé nitky strijí na bocích, volná kůže břicha, poddajná a hebká jako lesní zvíře pod kořeny smrku. Co jiného jsem čekala, že se ve mně kdy změní. Nejdřív až se vdám. Svatba, kterou si už sotva pamatuju. Nejvíc to ošklivé lino pod nohama, že to bylo dlouhé a ještě jsem to neuměla naplánovat, ani si to užít. Kolika věcí jsem se okamžikem svatby plánovala prostě vzdát. Což mě uklidňovalo a svým způsobem těšilo. Náctiletí přátelé, studium, nepraktická záliba v knihách a toulání se psem. Budu přece vdaná, předěl, a nadosmrti všechno dospělé a jednodušší. Žádné myšlenky jak, proč, kudy se to ve mně stane. *Ex opere operato*. Jenže ty vnitřnosti, které jsou člověk – střeva a játra a duše –, co je jim do našich představ? Pak dlouhé doufání, že to přijde, až jednou otěhotním. Jenže akorát významný mámin pohled, když jsem v pátém měsíci dočista zapomněla a chtěla jít z nedělního nadšení nad třeskutým mrazem bruslit. Automatický úsměv na toho strapatého kluka ve dveřích kavárny, co zděšeně shlédnul k mému vzduťmu břichu

a jeho tvář dlouho zmateně hledala výraz. Pak mi podržel dveře a ulevilo se mu. Tak jsem to musela myslet, prostě už nedosáhnu na kliku. Takže to přijde, teprve až porodím. Na tolik věcí si už nikdy nevzpomenu, jiné budou naprosto přirozené, hormonální magie. Jenže to je povrch. Leštěný povrch, který se zamlží každým dlouhým výdechem. Jistě, navěky zodpovědnost a obavy, navěky nervozita a únava na hranici přežití. Jenže i tak zůstávají pod jehličím skuliny žití, ve kterých se zoufale nic nemění. Tak snad až mi bude třicet. Až bude definitivně čas všechno vzdát, až bude objektivní a průkazné, že je na většinu věcí pozdě, že už nejde jen tak bloumat a pořád začínat. Že je třeba se soustředit. Jenže na co.

Pořád je to nadosah. Dospělost. Samozřejmost babiččiných pohybů. Život pevně vymezený sousednicemi domu, rozmístěním kuchyňské linky, délkou šňůry vysavače, trasami plevele v záhonech, šifrou otvorů děrných štítků v kanceláři Karosy. Orientační body města: řezník, pekárna, ovoce-zelenina. Životní potenciál úhledně zavnutý do štrúdlů, propasírovaný do omáček a džemů, v létě kvetoucí nejhezčími růžemi v ulici. Jenže sedím ve Fra nad tlumeným světlem displeje, doma dvě děti, třicítka oplakaná, a pořád, pořád mi zoufale chutná cukrová vata. Pořád bych se chtěla naučit hrát na basu, odjet se svetrem a linkovaným blokem na sever, přečíst všechny klasické komiksy, chodit na box, studovat komparatistiku, kouřit hašiš, zvládnout kraula, založit britpopovou kapelu a na-

učit se šít. Žít v podhůří, začít zase zpívat.
Napsat sbírku juvenilních básní. Vidět tereje.

Za ta léta akorát přibylo: před tím vším rok
v kuse spát.

Kdo Tě naučil vyrůst? Nebo kdo Tě po nocích
trénoval vypadat šťastně. Babičko, jak já milu-
ju cukrovou vatu. Na co čerstvý žloutky a blbý
mascarpone, na co všechno Tvoje neuvěřitelný
pečení. Copak tomu nerozumíš, copak jsi nemí-
vala skútr? A to nezatlučeš, všichni víme, že
dědeček na něm nejezdil. Copak sis před do-
mem nevázala děti velkou plenou k teplému
tělu a na trvalou nenasazovala koženou přilbu?
Copak bylo opravdu potřeba jezdit pro domácí
vejce až na Chlum? Copak jsi sama nemívala
slepice, i když jen pár? Dneska se tomu říká
road trip, babičko. Pojď, utečeme spolu.

Holy Mass

A přitom to není vůbec tak dávno, co jsem přešlapovala na katolické mši jako host. Pavel přiběhl pozdě, protože se zdržel v hospodě, rychle se pokřižoval v uličce, já protočila panenky a kývla na něj od výklenku s jesličkama. Katolíci jsou lemry, říkám si závistivě, a myslím tím: na katolictví je něco úžasně punkového. Já musím být na svojí bohoslužbě aspoň hodinu předem. Co tam děláš, rovnáš hostie? Za prvé nemáme hostie, máme šumavu nakrájenou na kostičky. A pokaždý je potřeba něco nakopírovat, domluvit, rozmotat koberec v dětském koutku, zapojit dataprojektor... Dataprojektor? Na bohoslužbě dataprojektor? Ale fuj, co má společného Jeruzalém s Athénama? Smáli jsme se. Vždycky když jsme se bavili o svých církvích, tak jsme se smáli.

Seděli jsme v poslední lavici a já si přišla jako sportovní komentátor. Se svojí protestantskou duchovní odzlostí jsem stála vně. Poznámky a hlášky mi běžaly hlavou, ale snažila jsem se nic z toho neventilovat, abych mu to nekazila. Jestli jsem celou ceremonii svým způsobem intenzivně prožívala – a jak jinak tomu říct, na rozdíl od vlastních bohoslužeb, které po mně už roky stékaly –, pak proto, že jsem ji vnímala za něj, jeho očima. Ty vlastní byly zbytečně

racionální a vtahovaly bezpočet rušivých kontextů.

Bylo Tří králů, už loni jsem s ním šla na Tři krále, prostě proto, že je to hezká příležitost, kterou moje domovská církev nereflektuje. Taky aby, podle Písma všichni víme, že to nebyli králové, a už vůbec nikdo neví, jestli byli tři. Jenže kdo by chtěl slavit svátek Blíže nspecifikovaného počtu jakýchsi mágů? Ať to bylo jakoliv, i kdyby za celým svátkem nebylo nic než ta tradice, obraz tří dětí v papírových korunách přešlapujících ve sněhu, zimní melancholie a dech sociálního apelu, Lada i Dickens, i tak bych chtěla jít. A taky protože na konci dostanu v legračním papírovém pytlíčku kousek svěcené křídly s červíkem kadidla a nakopírovanou modlitbou. (Taky máte kopírky, a polemizuj!) Svěcené předměty pro mě představovaly to nejnižší na celém katolictví, snad proto mě ta příležitost lákala. Budu mít trochu navrch, neztratím odstup. Odnést si kus školní křídly, a až budu sama doma, to znamená muž v práci a děti spící, pomalu tu modlitbu nahlas přeříkat, vylézt na židli postavenou mezi dveřmi, na pomezí světů, domácí měkký koberec a prošlapané panelákové lino, a napsat tou křídličkou na futra K†M†B†. Kašpar, Melichar, Baltazar. *Christus mansionem benedicat.*

Když kněz řekl, tehdy loni na Tři krále, že máme před psaním křídových iniciál jít a vykouřit celý dům, dostala jsem zoufalý záchvat smíchu. Třepalo to se mnou záškuby podříznutého zvířete. Dusila jsem to a polykala, kroutila

se studem z toho nenadálého návalu adolescence. Smích neodolatelný, protože nepřípadný. Kdy se mi tohle stalo naposledy, snažila jsem se zkoncentrovat myšlenky a konečně uniknout smyčce trapnosti. Kolik mi bylo, patnáct? Bylo to tehdy, když jsem zpívala z kancionálu: Až mi bude státi na posledním soudu? Když farář po kázání pokynul: Povstaňte, budeme se mydlit? Nebo když mu při biblické hodině vzplály v protisvětle zapadajícího slunce uši nadpozemskou rumělkovou září? Nevím, ale rozhodně se mi to víc než dekádu nestává. Dneska už se v modlitebně ani nesměju, ani nestydím, poslední dobou už se dokonce ani nepřemáhám. K čemu. Bohoslužebný úhoř. Na míru šitý neopren. Nadechnout, pár kopů ploutvemi a bude to za mnou.

Tehdy jsem poprvé dostala tříkrálový pytlík s kouskem školní křídly. Překvapení, vždycky jsem si myslela, že po veřejích psávají ty kostymované děti. Ten černej tam vzadu například. Pokud umí psát. Tohle privátní balení mě rozveselilo, pro jakousi bizarnost jsem si řekla, že si taky napíšu, a začala se těšit. Doma jsem pak zjistila, že v tý hnusný chodbě, kobce bez oken, kterou můžete vystupovat a sestupovat stovky schodů bez náznaku, zda jste v nebesích, nebo nejhlubším pekle, jsou futra natřená na bílo. A psát bílou křídou na bílý nemocniční email, ostentativně lesklý, posměšně lemující žíhaný umakart dveří, na to nepomůže ani svěcení. Zírala jsem na ty dveře a v mysli drtila křídou v zubech, až se skřípáním pukala a obla-

ka prachu dusila v krku, zatímco na jazyku vytvořila bahnitý koláč, který slepí ústa navěky, takže se už nikdy neotevřou, už nikdy nebudu číst modlitbu nahlas, už nikdy nevykouřím celý dům.

Když jsme o pár měsíců později začali hledat vlastní bydlení, měla jsem jen tři přání. Byla jsem rozumná a sny o dřevěné podlaze a větších hladících okenní tabule samozřejmě vůbec nevytahovala. Omezila jsem to na: cihla, okno v kuchyni a vchod, na který by šlo psát křídou. Když jsem poprvé vcházela na nezávaznou prohlídku svého budoucího bytu, omráčila mě ve dveřích oblaka dýmu, změť papundeklu a plyše, jako dekorace řádka krabic od Nutrilonu. Že stojím v paneláku, jsem věděla samozřejmě už předem, že je kuchyňský kout zastrčený za obývací do nitra domu, jsem zjistila až na místě. Takže když jsem podepisovala hypotéku na dvacet devět let (až ten byt doplatíme, budou naše děti starší než já v téhle chvíli, zavravorám), bylo pro mě důležité opakovat si: jsou tam hnědý futra. Hnědý futra. Takový matný, na ně se bude psát jedna báseň. A jakkoliv se to do celé historky nehodí – happyend. Měla jsem pravdu.

A tak jsem si šla rok na to zase pro křídou, zvesela. A mše se mi zamlouvala, nakonec i celá ta obřadnost, oblíbila jsem si tenhle moderní kostel, jeho vzdušnou, teplou dřevěnou vertikálu, jakkoliv Pavel o něm hanlivě mluví jako o Labský boudě. Všem u liturgii nerozumím, ale aspoň to drží tvar. Propracovaná kompozi-

ce. Časoprostor. Postavy. Roucha a hromadné aklamace, pozdvihování rukou, všechno jako krásné staré divadlo, snad by tomu slušely loutky, pečlivě řezané s barvou v obličejí vybledlou, oblečené do letitého bílého batistu a nové zelené plsti. A do toho ta konspirativní nálada, chuť po decentní blasfémii, dloubnout do Pavla prstem, právě když přijde ta chvíle a zazvoní zvonky a mně to přijde mikulášské. Chci se k němu naklonit a něco pošeptat, ale neodvážím se, protože mu to nechci rozbít. Zním jeho cit pro detail, plachý pohyb místy, kde já halasně pokřikuju. Raduju se za něj: teď je to síla, teď si to jistě užívá. A najednou se nakloní on ke mně a zašeptá: Tady mám vždycky hroznou chuť na kapra a salát. Něco se ve mně rozsvítí. Tak i letos smích, tentokrát bez výčitek. Na konci budu zpívat Narodil se Kristus Pán, jako by to pro mě byla čerstvá novina.

Není to zase tak dávno. Dneska tu sedím sama. *It's me, it's me, oh Lord.* Jiný kostel. Starý, kamenný, šerý. Chladný ne. *Not my brother, not my sister, but it's me, oh Lord.* Když jsem vcházela a na vratech uviděla nápis Mše sv./Holy Mass, tak jsem se taky trochu smála. Oh God, such a terrible mass. Spelování nikdy nebyla moje silná stránka. Před třemi týdny jsem se nesmála vůbec. *Not my father, not my husband, but it's me, oh Lord, standin' in the need of prayer.* Minulý týden jsem šla poprvé k přijímání. Dneska poprvé opravdu vnímám. Stojím tu sama za sebe, *Not my grannie, not my daughter,* dojde mi to a konečně mám sílu se nepozo-

rovat. Vnímám ven. Zpívám spolu s tím úchvatným bezpohlavním sopránem Svátý, svatý, svatý a plavou mi oči. Není to prvosignální náboženský vzruch, to mi už asi nehrozí. Po letech kou­sání nehtů to ve mně prostě nějak odpočívá. Jsem toho plná, nemám potřebu držet si od­stup. Žádné křídly.

Vždycky jsem v sobě katolictví nějak tušila, jako kořen zubu. Svoboda vyznání? S touhle rodinnou anamnézou těžko. Už čistě z technic­kých důvodů. Sedalo si to dlouze. Oholit hlavu, pak prostřídat pár bizarních barevných účesů, pohanět všechno, co mi přišlo kdy svatý, kopat kolem sebe a křičet, třicet let to trvalo, pak to všechno shrnout jednoduchým růžovým tetová­ním. Tenká čára. Ne za vším, ale podél všeho. A teď tu konečně stojím. Ne, nemyslím, že to všechno vedlo právě sem, do jednoho zbytnělé­ho bodu. Ale jistě ho nešlo minout. Jsem klid­ná, poslouchám, jak se to uvnitř zaceluje. Ta kruhová dráha rozrytá stovkami závodních kol. Třeba časem zaroste trávou. Už jsem si koupila extra dlouhý papírky.

Pomalů se začínám orientovat v liturgii, znám většinu aklamací, ale ještě je nezvládám v reál­ném tempu. Vychutnávám, že jsem jednou po­zadu, ne napřed, ne příkladem, ne na stupínku, klidně ať to pletu nadosmrti. Nikdo to nesledu­je. Když řeknou *Vzhůru srdce*, odpovídá se *Má-me je u Pána*. Víím to, ale první mi naskočí *Ha-bemus ad Dominum*. To jsem teda protestant, usměju se, v latině bych to zvládla líp. Vyznání víry neumím ani zdaleka. Naučit se ho – trochu

jiné, než které odříkávám odmala – je nemožné jako učit se notoricky známou báseň v jiném překladu. Nestíhám, ale už jsem tu doma. *Pane, ke komu bychom šli.* Dlouho mě mátklo, že mi k podnebí, předpeklí a zázemí chybějí obrazy. Že mám samotná slova. Jak vypadají, ta místa vpichu, kde osa světů protíná jednotlivá patra jako špízová jehla? A teď stojím v kostele, na tomhle pomezím místě, a vidím prostor bez jediné dělicí čáry. Které slovo přiřadím, kudy povedu hranice? Podnebí, předpeklí, zázemí a tisíce dalších slov zvolna plují chrámovou lodí, nemají podobu, sama ji dávají. Stoupají po pilířích a obtékají omšelé zlacení, prohýbají se dechem šepotu, třepotají nad píšťalami varhan, mihotají ve vitrážích. Čí jsou ta slova, kdo je smí brát. Lapat rukama a rovnat do dlouhých řad. Slovům věřím, svoboda vyznání, věřím ve slova, ve slova slovem stvořená. *Pane, ke komu bychom šli, ty máš slova věčného života.*

Půjdu k přijímání. Stačila jedna věta toho kněze v kostelíku u rybníka a jedna věta vousatého tady a celý reformační problém s transsubstanciací je pryč. Na co jsem studovala teologii? Abych si teď mohla říct, jak dětinské to bylo. Ne studovat, ale přistoupit na hru. Stoupnu si na konec fronty, jistě se té svaté lajně nějak říká, a usmívám se. Otevřu pusou, jako ještěrka lapající hmyz vtáhnu jazykem okvětní plátek hostie a zamknu ho do úst. Suše se mi přilepí k patru. Jsem zvyklá zapíjet. Než se usadím zpátky do lavice, střed pomalu odpluje, ale okraje zůstanou pevně přilepené, drhnu je jazykem,

odpadávají v cárech jako stará kůže, už druhá pláží metafora na šesti rádcích.

Když mě mjí závěrečné procesí, zpívám. Najednou mě nestresuje, že zpěv dávno necvičím, že se mi zmenšil rozsah a přechod mezi hlavo-
vým a hrudním rejstříkem trčí zoufale nápadně. Zpívám a pozoruju veselí bílého zástupu. Mini-
strantka s režným mikádem, koncelebrant se
stylovou vizáží nájemního vraha z francouz-
ského filmu, druhý s drobným culíčkem. Když
jsem seděla na obrubníku před bočním vcho-
dem do sakristie a čekala na svoji první zpověď,
šel kolem ten culíček v pruho vaném triku. Oka-
mžitá důvěra. Hvězdám nevěřím, pruhům bez
výjimky. Na konci zástupu se na mě usměje
vousatý, kterému jsem tehdy řekla: víte, proč
jsem chtěla k vám? Abych se styděla pořádně.
Ale to už bylo ve chvíli, kdy mi koukal zblízka
do očí, oba jsme se smáli, já uplakaná, on civil-
ní, jak bych nečekala. Sevřel mi prsty rameno
tak, že jsem málem pukla. Všechna špatnost ze
mě v místě stisku unikala tenkým rychlým pra-
mínkem, frenetický tah otevřených kamen, oko
výlevky. A jak se máte vy, zeptala jsem se ho pak,
protestanti nepěstují jednostranné hovory. Zase
se smějeme. Když vyjdu ven, je noc. Opravdu
jsme si povídali o literatuře? Bůh žije.

Vrátí se mi ta chvíle z prvních Tří králů, stála
jsem tam toporně, ani pokleknout se mi ne-
chtělo, svedla jsem to na velké břicho s outěž-
kem. Když došlo na Otčenáš, Pavel se ke mně
naklonil: Znáš aspoň modlitbičku? Modlitbič-
ku... Ty vole, chceš to v latině, nebo v řečtině?

Chceš určit slovesný tvary? vyšlehlo to ve mně. Ale jen jsem kývla. Sotva jsem pak modlitbu vlastním jazykem, v ústech ztěžklým, odšeptala. Ta vzpomínka jen prohloubí současnou závrať, rozjařená mu napíšu: Tu po mši, dáme pivo? – Přidej se, mám rozpito. Za chvíli máme rozpito oba. Ale pod změtí rozpitých obrazů prosvítá jemné neporušené Slovo. Slova nás drží. Tak *Sursum corda*, připijíme, *Vzhůru srdce*.

Habemus ad Dominum.

Errata II

Tak Hektor nebyl buldok, ale vlčák. A jak se jmenoval buldok, kterého měli po Hektorovi, už si nikdo nepamatuje. Jen že to byl francouzský buldok žijící na Podkarpatské Rusi. Tam, kde se prababička bála, aby jí malého dědečka neunesl z kočárku orel. Což sice s buldokem úplně nesouvisí, ale rozhodně je to fobie hodná zaznamenání.

A dědeček na skútru přece jen jezdil, dokonce se skútr původně kupoval pro něj, když ho zakázali zaměstnat v okrese a musel dojíždět do Pardubic. *No původně, když Stáňu vyhodili z lékárny, tak měl jít k lopatě, ale to jsme všichni věděli, že by ho zabilo. On rukama, však víš... ale kreslil krásně! Levou kreslil a pravou to současně vybarvoval, pamatuješ?* Jezdával na něm do Zámrsku na vlak, aby se vyhnul zdlouhavému přestupu v Chocni. Každopádně co přibyl do rodiny žigulík, už na jednostopé vozidlo nesedl a skútr připadl babičce.

A za těma malýma dřevěnýma srnečkama, které jsem před spaním chodila pusinkovat, jedna měla jen tři nohy, tu dvakrát, stál tmavomodrý čajový servis s kosatci, ne ten od Weissů.

Ale už to v textu neopravím, aspoň z těch mystifikací jasně vyplývá, že je Zázemí ryzí fikce. Vždyť přece všichni víme, že ve Skalici před bytovkou nerostou túje, ale zimoztráz.

Nemovitost

Babiččin dům visí v realitce. Bez varování, znova na prodej. Prohlížím fotky místností. Cizo, chvíli nepoznávám, která je která. V případě zájmu kontaktujte. Kontroluju účet. Ještě pět setkrát tolik a jsme tam. Panákem potlačím potřebu kontaktovat sourozence. Do okna prohlížeče, zkusmo: žhářství trestní sazba.

Zaklopím displej a povolí to. Už to odumírá. Letmý pohled na mapu nad postelí, prvorepublikovou skládací mapu, plátno a obdélníky kartonu, mapu svého města, města, kde jsem nikdy nežila, kde nemám rodný dům.

Zázemí na prodej. Ani to nebolí. Vykláním se z okna a poslouchám, jak to bouchá od Emauz. Pak taková tupá rána kov o kov. Dlaněmi hladím holou kůži paží a cítím to sklo, sklo je refrén příběhu, vstoupilo do mě bez jizev, dědičnou posloupností. Něco se vydrolí gázou, něco zůstane. Jiráskova dvě stě dvanáct. Zapouzdřené sklo, co řeže jen s neopatrným pohybem, pod tlakem. A tepnu v boku možná ani nepřetne.

Díky Petrovi, Pavlovi, Františkovi.

Photo © Radek Brousil, 2013

Ani deník, ani vzpomínky, ani obrázky ze života. Drásavá elegie o ztrátě města, domu, pokoje, gauče, kde se sedí „na žlutým“. Babičky, s níž člověk sdílí tvář. Taky román dosud nenarozených dětí a už narozených dětí a první zpovědi a tetování na ruce. A vzpomínky, do všeho vzpomínky, přecházejí jedna v druhou, a přece to není jenom v nich. Vždyť to celé zasahuje do aktuálního bytí. Příběh malé holčičky, která se bojí, i když už to je dávno žena.

Pavel Šidák

fra.cz

Photo © Radek Brousil, 2013

Ani deník, ani vzpomínky, ani obrázky ze života. Drásavá elegie o ztrátě města, domu, pokoje, gauče, kde se sedí „na žlutým“. Babič-

Novinky

Jean-Philippe Toussaint, Koupelna

Michał Witkowski, Královna Barbara

Ivana Myšková, Nícení

Veronika Bendová, Nonstop Eufkrat

Cédric Demangeot, Slota

Viola Fischerová, Hrana

Petr Borkovec, Milostné básně

Karel Urianek, Beránek

Připravujeme

Guillermo Cabrera Infante, Tři truchliví tygři

Jean-Claude Izzo, Chourmo

fra

fra.cz

